

Тема 2: Сучасні біржові ринки світу.

2.1. Фондовий ринок США.

2.2. Фондові ринки Європи.

2.3. Фондові ринки Азіатського регіону.

2.1. Фондовий ринок США.

Ринок акцій

США впродовж всього післявоєнного періоду (за винятком 1989-1990 рр.) займають перше місце (з великим відривом від інших країн) в світі по величині капіталізації ринку акцій. Хоча кількість компаній, чії акції торгуються на біржах, за останніх 10 років скоротилося в 1,5 разу, все одно їх кількість - 5134 перевищує кількість компаній, чії акції котируються на біржах, в будь-якій іншій країні світу.

По оборотах торгівлі акціями біржі США також йдуть з великим відривом від інших бірж. Щорічно в поточному десятилітті американські компанії залучали за рахунок відкритої підписки на свої акції від 150 млрд. до 200 млрд. дол. інвестицій (з урахуванням закритої підписки - більше).

Причини високої капіталізації і ліквідності американського ринку акцій - розпорошена, дисперсна структура власності і висока частка цих інструментів у фінансових активах населення. Акціями в США володіє 91 млн. чоловік (прямо і побічно, через пенсійні схеми), тобто приблизно третина населення країни. Третина акціонерного капіталу знаходиться у власності населення безпосередньо, а з урахуванням взаємних фондів - половина. Для американських компаній характерний дуже високий free float (70-90%), що, знову ж таки, відрізняє ринок США від ринку Німеччини, Японії, не кажучи про Китай або Росію. Ще однією причиною привабливості американських акцій для інвесторів є висока норма дивідендних виплат. За післявоєнний період вона склала по групі 500 найбільших компаній (що входять в індекс S&P 500) приблизно 50%, доходючи в окремі роки до 80%. Хоча в поточному десятилітті вона помітно знизилася - до 30-35%.

Середньорічна прибутковість акцій найбільших американських емітентів (що входять в індекс S&P 500) за період 1980-2000 років склала 18%. Криза початку десятиліття зіпсувала картину, середньорічна прибутковість за 2001-2006 роки знизилася (за рахунок падіння в 2001 і 2003 року) до 1,13%. Втім, те ж саме відбулося і з іншими розвиненими ринками. З 2003 року прибутковість знову стала рости (29% в 2003 р., 11% в 2004 р., 5% в 2005 р. і 16% в 2006 р.). Значна частина (14%, або більше 2,5 трлн. дол.) американських акцій знаходиться в портфелях широкої групи іноземних інвесторів, включаючи найконсервативніші - пенсійні фонди.

Ринок облігацій США

Корпоративні облігації представлені широкою групою інструментів, що включають як традиційні незабезпечені корпоративні облігації (debentures), так і різноманітні папери, що з'явилися в порядку сек'юритизації, - MBS, ABS, CMO (CDO). У поточному десятилітті щорічно на американському ринку розміщується облігацій на суму від 2,3 трлн. до 3 трлн. дол.

Загальний обсяг корпоративних паперів (включаючи короткострокові) в обігу складав в другій половині 2007 року 22,4 трлн. дол. (17 трлн. - об'єм внутрішнього боргу). З них велика частина доводилася на інструменти сек'юритизації, перш за все MBS.

Відмінною рисою американського боргового ринку є величезний об'єм короткострокових корпоративних цінних паперів, представлених комерційними паперами (commercial paper). Хоча в американській літературі комерційні папери визначаються як прості векселі (promissory notes), по суті, це просто короткострокові (до 270 днів) облігації, що розміщуються по закритій підписці. Загальний об'єм комерційних паперів в обігу складав в кінці 2006 року майже 2 трлн. дол. Причина такої високої популярності цього інструменту в тому, що його, на відміну від облігацій, не потрібно реєструвати в Комісії з цінних паперів і бірж (SEC). Іноземним інвесторам належить 29% всіх корпоративних облігацій, що знаходяться в обігу.

Облігації казначейства США представлені ринковими облігаціями (4,7 трлн. дол. в кінці 2006 р.) і неринковими (що не мають вторинного ринку) ощадними облігаціями (savings bonds - 0,2 трлн. дол.) федерального уряду. Останні призначені для фізичних осіб і, не дивлячись на відсутність ринку, користуються у населення великою популярністю.

Основні різновиди ринкових казначейських паперів відрізняються перш за все термінами: короткострокові (до року) - векселі (bills), середньострокові (до 10 років) (notes) і довгострокові (більше 10 років) (bonds). Крім того, виділяються індексовані облігації (залежно від терміну можуть бути notes або bonds) - TIPS. T-bills - дисконтні облігації. Інші - класичні процентні інструменти з виплатою процентного доходу 2 рази на рік. Випускаються тільки в бездокументній формі. Середньо- і довгострокові - лише іменні. Індексовані облігації (Treasury Inflation Protected Securities) прив'язані до індексу роздрібних цін.

Близько 60% всіх казначейських облігацій доводиться на T-notes, близько чверті - на T-bills, 12% - на T-bonds, близько 8% - на TIPS. 44% всіх випущених казначейських облігацій належить іноземним інвесторам (2006 р.), перш за все центральним банкам. Це пояснюється, знову ж таки, високою надійністю цих паперів, які позбавлені ризику банкрутства емітента. Крім того, це самий ліквідний ринок в світі. Щодня в США з казначейськими облігаціями здійснюється операцій на суму 500-600 млрд. дол. (на позабіржовому ринку), що багато разів перевищує оборот торгівлі акціями і корпоративними облігаціями.

Іншою відмінною рисою США є наявність колосального ринку муніципальних паперів - 2,6 трлн. дол. у вересні 2007 року. У США налічується більше 40 тис. емітентів облігацій, що іменуються муніципальними, але основний об'єм доводиться на уряди штатів і адміністрації крупних міст.

Специфікою муніципальних облігацій в США є те, що доходи від них не обкладаються федеральними податками, тому номінальна процентна ставка по ним (як і прибутковість) може бути нижче за прибутковість по федеральних облігаціях.

Ринок похідних фінансових інструментів США

На США доводиться більше половини відкритих позицій по біржових дериватах (виходячи з номінальної вартості базових активів). Як і всюди, основна частина обороту припадає на фінансові деривати. Опціонами і ф'ючерсами на акції, індекси, валюту, облігації і процентні ставки торгують на багатьох біржах. До недавніх пір головними торговими майданчиками виступали біржі Чикаго: Chicago Mercantile Exchange (CME), Chicago Board of Trade (CBOT), Chicago Board Options Exchange.

В той же час опціонами і ф'ючерсами торгують достатньо активно і на інших біржах: International Securities Exchange, Amex, Philadelphia SE, New York Board of Trade (NYBOT). Останніми роками International Securities Exchange випередила традиційного лідера по торгівлі опціонами на акції - CBOE. Опціонами і ф'ючерсами на товари (commodities) торгують, крім вказаних, CME, CBOT, NYBOT, також на New York Mercantile Exchange (NYMEX) - найбільшій (по обороту) нафтовій біржі світу.

Відмітною особливістю організації біржової торгівлі ф'ючерсами і опціонами в США є наявність колосальних торгових залів і торгівля "з голосу" (open outcry) в "ямах" (пітах). І хоча поступово все більша частина операцій здійснюється в режимі on-line з віддалених комп'ютерів, поза торгівельним залом, голосова торгівля, на відміну від деривативних бірж інших країн, як і раніше процвітає.

Професійні учасники фондового ринку США

Професійні учасники фондового ринку США - це, перш за все, брокерсько-дилерські фірми (security brokers and dealers) і портфельні управляючі (portfolio managers). Останні можуть бути тими ж брокерсько-дилерськими фірмами, проте більшість - незалежні юридичні або фізичні особи. Загальна кількість брокерсько-дилерських фірм неухильно скорочується, в основному у зв'язку з процесами злиття і поглинань: 8400 в 1990 році, 7260 в 2000-му і приблизно 6000 в 2005 році.

Через історичні причини банки (комерційні, ощадні) не торгують корпоративними цінними паперами і не займаються їх розміщенням. З 1933 року в країні діяв Закон Гласса-Стігала, що не лише забороняв банкам подібну діяльність, але і не дозволяв мати дочірні компанії, які займаються торгівлею цінними паперами. У 1999 році прийняттям Закону про фінансову модернізацію (Закону Грема - Ліча - Блайлі) остання заборона була скасована, але як і раніше банки безпосередньо не можуть вести бізнес в сфері цінних паперів. Так, наприклад, в рамках найбільшої фінансової групи США - CITIGROUP - комерційний CITIBANK займається традиційними банківськими операціями, брокер-дилер Salomon-Smith Barney працює з цінними паперами, страхова компанія TRAVELERS займається страхуванням. З іншого боку, у провідного брокера-дилера США Merrill Lynch з'явився комерційний банк Merrill Lynch Bank.

Цікаво, що широко використовуваний в літературі США і за кордоном термін "інвестиційний банк" в офіційній статистиці ФРС відсутній. Остання в статистиці фінансових потоків приводить зведення про активи різних

фінансових установ, але позиції "інвестиційні банки" там немає. Натомість є "брокери і дилери", де, власне, і приховані інвестиційні банки. Інвестиційний банк в США - просто достатньо крупний брокер-дилер, що надає послуги з розміщення (андерайтингу) цінних паперів.

У індустрії цінних паперів США, згідно даних Департаменту статистики праці (The Bureau of Labor Statistics), у вересні 2007 року було зайнято 849 тис. чоловік - максимальна кількість за всю історію ринку. Попередній максимум був досягнутий в березні 2001 року і склав 841 тис., знизившись потім до жовтня 2003 року до 751 тис.

Система регулювання фондового ринку

Суттєва характеристика Фондового ринку США - це відлагоджений механізм регулюючого законодавства. Це законодавство найжорсткіше і ефективніше в світі: SEC - Комісія з Цінних Паперів США, NASD - Американська Асоціація Брокерів-Ділерів, NFA - Національна Ф'ючерсна Асоціація США.

Система регулювання (контролю) фондового ринку США є дуже жорсткою і вважається найефективнішою в світі. Ринок цінних паперів США завдяки суворому законодавству є прозорим і регульованим. Система регулювання ФР США склалася ще в 1930 р. Аж до 2000 р. законодавча база постійно коректувалася і покращувалася.

Система регулювання має дворівневу структуру:

Перший рівень: органи державного контролю - SEC (Комісія з Цінних Паперів США) і спеціальні органи контролю в штатах.

Другий рівень: саморегулюючі організації професійних учасників ринку цінних паперів США - фондові біржі і NASD (Національна Асоціація Фондових Ділерів).

Комісія з цінних паперів (SEC) традиційно вважається дуже впливовим і ефективним федеральним органом і має репутацію захисника законодавства, здатного притягнути до відповідальності "сильних світу цього". Навмисне порушення законів про цінні папери або правил Комісії (SEC) є кримінальним злочином і карається штрафом і тюремним ув'язненням. На ринку цінних паперів США дуже добре відладжений механізм по виявленню будь-якого роду шахрайства по торгівлі інсайдерською інформацією. У 1988 р. прийняті чергові поправки, що посилюють покарання інсайдерам.

На ринку існує прозора статистика по всіх професійних учасниках фондового ринку. Вона знаходиться у відкритому доступі для будь-якої людини (сайти www.sec.gov і www.nasd.com). На загальнодержавному рівні існує прозора статистика по всіх компаніях, акції і облигації яких торгуються на ринку.

В даний час в США можливості створення "пірамід" шляхом залучення великої кількості інвесторів на регульованому ринку цінних паперів не існує. США - країна, де захищені права приватних інвесторів. Законодавство перешкоджає експропріації дрібних акціонерів і забезпечує компенсаційні виплати у разі шахрайства з боку компанії, з управління активами.

Майже всі брокерсько-дилерські компанії США є членами загальнонаціональної організації - Національної асоціації фондових дилерів (NASD), яка відіграє дуже важливу роль, - регулятора ринку. NASD розробляє і стежить за дотриманням стандартів ведення бізнесу, етики фондового ринку. NASD має право накладати штрафи на своїх членів. Саме NASD проводить основну частину професійних іспитів для співробітників брокерсько-дилерських фірм. Вона ж може анулювати атестат (або припинити його на якийсь час). Найпоширеніший іспит в США називається Series 7 (триває 6 годин).

Головним регулятором (як говорять американці, сторожовим псом - watchdog) фондового ринку США виступає Комісія з цінних паперів і бірж (Securities Exchange Commission - SEC), створена ще в 1934 році. Комісія має право проводити власні розслідування, викликаючи свідків для надання свідчень. Крім того, SEC, через значущість фондового ринку в економіці США, традиційно є впливовим органом в системі адміністративних установ. Об'єм фінансування (SEC - бюджетна організація, на відміну від регуляторів у Великобританії, ФРН і Японії) перевищує 600 млн. дол., в ній зайнято більше 4000 тис. співробітників.

Повноваження SEC поширюються саме на професійних учасників фондового ринку (брокери-дилери, фондові біржі, інвестиційні консультанти, реєстратори, депозитарно-клірингові організації). Враховуючи, що банки в США такими не є, вони не потрапляють в сферу контролю цього регулятора (лише частково, як емітенти). Банківських контролерів в США цілих три: ФРС, Служба контролера грошового звернення, підрозділи Міністерства фінансів і Федеральна корпорація страхування депозитів (FDIC). Регулювання пенсійних фондів і страхових компаній знаходиться у веденні спеціальних органів штатів.

Нью-Йоркська фондова біржа

Основною ланкою біржової системи США є Нью-Йоркська фондова біржа. Проте чільні позиції цієї біржі не роблять американський фондовий ринок моноцентриським по типу організації. Помітне місце на ньому займає друга по розмірам біржа, теж розташована в Нью-Йорку, - Американська фондова біржа, регіональні біржі а в останнє десятиліття - біржа опціонів Чикаго. Нью-Йоркська фондова біржа веде свою історію з 1792 р. і по формі організації є корпорацією, що знаходиться у власності її членів. Роботою Нью-Йоркської фондової біржі керує вибірна рада директорів, що обирається її членами. Кількість членів біржі з 1988 р. не змінювалося і складає 1469 чоловік. Щорічно декілька десятків місць змінюють свої власників, але в цілому контингент членів Нью-Йоркської фондової біржі характеризується високою стабільністю, що робить цю біржу одним із найбільш елітних інститутів сучасної Америки.

Провідну роль на біржі грають дві категорії членів Нью-Йоркської фондової біржі: брокери і так звані спеціалісти. Останні складають меншість (у середині 1992 р. їх було 412 чоловік) членів Нью-Йоркської фондової біржі, але вони довгий час були домінуючою групою біржовиків, причому їхній вплив залишається винятково великим і понині. Сила спеціалістів корениться в тому, що вони монополізували безпосереднє укладання угод - брокери не мають

права вести операції за свій рахунок і тільки доставляють спеціалістам доручення клієнтів на купівлю-продаж акцій. Конкуренції між спеціалістами немає, і кожний із них веде операції по строго визначених випусках цінних паперів. Спеціаліст веде операції за свій рахунок і не має права торгувати безпосередньо з клієнтами біржі. Контрагентами в його угодах можуть виступати тільки самі біржовики. Суть діяльності спеціалістів полягає в тому, що він, у дослівному перекладі американської біржової термінології, "робить ринок, закриваючи розрив в цінах".

У невірничі відносини з клієнтами вступають брокери (серед членів Нью-Йоркської фондової біржі їх 611 чоловік), що приймають доручення на купівлю-продаж акцій. Стандартні доручення даються на кількість акцій кратні 100. За укладання операцій брокер стягує з клієнта комісійні: до 1975 р. їхні розміри були фіксовані і залежали від розміру операції.

Інші члени Нью-Йоркської фондової біржі відіграють другорядну роль. Одні ведуть операції за свій рахунок і по своєму місцю в біржовому механізмі близькі до спеціалістів, а інші виконують брокерські функції, але не для інвесторів, а для брокерів, що передають їм частину доручень інвесторів, що накопилися в них. Правом членства на Нью-Йоркській фондовій біржі володіють окремі особи, але якщо член біржі є співвласником фірми, то уся фірма вважається членом Нью-Йоркської фондової біржі. Серед фірм-членів Нью-Йоркської фондової біржі домінують декілька десятків інвестиційних банків, що займають ключові позиції на американському фондовому ринку.

Рада директорів NYSE включає голови, президента, десять членів біржі та десяти представників ділових кіл.

Біржа заснована 17 травня 1792 року. З 1975 року стала некомерційною корпорацією, що належить своїм 1366 індивідуальним членам (ця кількість незмінна з 1953 року). Місця членів можуть продаватися, найвища ціна, заплачена за членство, становить \$ 4,000,000 в 2005 році, найнижча ціна - \$ 2750 в 1871 році

На початку березня 2006 року NYSE завершила злиття з електронною біржею Archipelago Holdings і вперше за свою історію запропонувала свої акції інвесторам, ставши, таким чином, комерційною організацією. Торги акцій NYSE Group ведуться на самій біржі; капіталізація станом на 5 грудня 2007 року склала \$ 22,6 млрд.

На початку червня 2006 року було оголошено про майбутнє злиття Нью-Йоркської фондової біржі з європейською фондовою біржею Euronext. Це злиття відбулося 4 квітня 2007 року .

Лістинг NYSE

Для кожної з тисяч торгових цінних паперів є свій окремий торговий центр, своя «яма». На біржі здійснюються операції з акціями та іншими цінними паперами. На біржі котируються цінні папери більш ніж 3 тисяч (2008) компаній. Загальна капіталізація компаній, що торгуються на NYSE, до кінця 2006 р. становила \$26,5 трлн., а станом на 31.12.2010 – \$15,970 трлн.

На Нью-Йоркській фондовій біржі котирується понад 2000 акцій і понад 3500 облігацій. Основними критеріями, на основі яких здійснюється допуск

цінних паперів до котирування, є показники активів, прибутків, одержуваних емітентом від господарської діяльності, а також регулярність одержання прибутків акціонерами. Включення до списків цінних паперів, допущених до котирування на Нью-Йоркській фондовій біржі, є визнанням того, що емітент-інститут досяг зрілості та статусу передової корпорації у своїй галузі.

Основні показники, на основі яких здійснюється включення, наприклад, акцій до списків біржі, розрізняються залежно від того, емітентами якої країни вони випущені - США чи іншої. На Нью-йоркській біржі для проходження лістингу потрібно відповідати наступним вимогам.

Перелік основних критеріїв та вимог щодо включення акцій компаній до NYSE Euronext

Вимоги	Внутрішні стандарти
Кількість власників цілих лотів акцій (Round-lot Holders)	400 резидентів США
Кількість акцій, що знаходяться в обігу (Public Shares)	1,100,000
Ринкова вартість випущених акцій (Market Value of Public Shares)	\$40 million
Ціна звичайної акції на момент проходження лістингу	\$4
Фінансові критерії	
Альтернатива 1. Тестування прибутковості	
Сукупний прибуток до оподаткування за останні 3 роки	\$10 million
Мінімальний прибуток до оподаткування в кожному з останніх 2 років Третій рік має бути прибутковим	\$2 million
або	
Сукупний прибуток до оподаткування за останні 3 роки	\$12 million
Прибуток до оподаткування за останній рік	\$5 million
Прибуток до оподаткування за передостанній рік	\$2 million
Альтернатива 2а. Оцінка грошових потоків	
Глобальна ринкова капіталізація	\$500 million
Дохід за останні 12 місяців	\$100 million
Сукупний чистий грошовий потік за останні 3 роки Всі три роки повинні мати позитивний грошовий потік	\$25 million
Альтернатива 2b. Спрощена оцінка грошових потоків	
Глобальна ринкова капіталізація	\$750 million
Дохід за останній фінансовий рік	\$75 million
Альтернатива 3. Афільована компанія (для нових компаній, материнська або афільована компанія якої пройшла лістинг на NYSE)	
Глобальна ринкова капіталізація	\$500 million
Історія операційної діяльності	12 місяців
Стан материнської або афільованої компанії оцінюється як хороший	
Материнська або афільована компанія зберігає контроль над організацією або має спільний контроль	
Альтернатива 4. Активи та зобов'язання	
Глобальна ринкова капіталізація	\$150 million
Сукупні активи	\$75 million
Акціонерний капітал	\$50 million

У відповідності з Правилами включення і вилучення цінних паперів зі списків Нью-Йоркської фондової біржі, окрім цих показників, також враховується і ряд інших. Наприклад, корпорація має бути діючою, а не такою, що готується до ліквідації, звертається увага на характер ринку її продукції, відносну стабільність становища емітента в галузі, перспективи розвитку галузі

та корпорації. Емітент повинен бути спроможним виплачувати відсотки по всіх своїх зобов'язаннях.

Рада директорів біржі також оцінює ступінь популярності корпорації в масштабах країни, місце компанії в галузі, загальний стан і перспективи її розвитку. Важливою умовою реєстрації цінних паперів корпорації на фондовій біржі є зобов'язання періодично представляти інформацію про її діяльність інвесторам.

Цінні папери, що перебувають в обігу на Нью-Йоркській фондовій біржі, котируються в одному (офіційному) режимі. Інших режимів котирування не існує. До теперішнього часу основною формою торгівлі є аукціони «з голосу». Котирування курсів, а також клірингові та розрахункові операції виконуються за допомогою комп'ютерних засобів.

Торгівлю на фондовій біржі мають право здійснювати тільки члени біржі. Учасники торгів можуть виступати як спеціалісти, дилери по купівлі та продажу неповних лотів, комісійні брокери, брокери операційного залу, зареєстровані торговці.

Спеціалісти становлять близько 25 відсотків усіх учасників біржової торгівлі. Вони представляють собою певні центри аукціонної торгівлі, головне завдання яких полягає у тому, щоб забезпечувати ліквідність цінних паперів і послідовність цін на них. Зазвичай спеціаліст торгує акціями 12-14 емітентів. Він повинен мати достатньо велику суму власних, а не позикових грошей (приблизно 500 тис. доларів) або таку суму, яка дозволяє йому придбати 5000 акцій одного емітента, якщо вартість таких акцій вище 500 тис. доларів. Спеціаліст також повинен мати необхідну професійну підготовку.

Спеціалісти на Нью-Йоркській фондовій біржі виконують дві основні функції. Вони надають брокерські послуги брокерам, які виконують лімітні та спеціальні накази клієнтів, і є дилерами відносно вищезгаданих акцій 12-14 емітентів. В останньому випадку з метою забезпечення ліквідності спеціалісти зобов'язані їх купувати, якщо попит на них падає, і продавати вказані акції, якщо попит на них підвищується.

Дилери, торгуючі неповними лотами, здійснюють купівлю або продаж акцій у тих випадках, коли в пакеті менша, ніж звичайно, їх кількість. Звичайним пакетом акцій на Нью-Йоркській фондовій біржі вважається пакет, що дорівнює 100 акціям або числу, кратному 100 акціям. Торгівлю неповними лотами акцій на вказаній біржі почали здійснювати в 1976 році; до цього її здійснювали в спеціальній палаті.

Як комісійні брокери на біржі виступають службовці брокерських фірм, які є членами Нью-Йоркської фондової біржі. Комісійні брокери працюють в операційному залі й виконують доручення клієнтів своєї фірми. Замовлення клієнтів на придбання або продаж акцій надходять до комісійних брокерів від службовців, працюючих в офісі брокерської фірми.

Брокерами операційного залу є учасники фондової біржі, які не є службовцями брокерської фірми, що працює з інвесторами, але які допомагають комісійним брокерам виконувати замовлення, якщо ті одержують їх одночасно у великій кількості. Брокери операційного залу, таким чином,

надають послуги іншим брокерам, торгуючим на фондовій біржі, і не працюють з інвесторами.

Зареєстровані торговці представляють собою таких учасників фондової біржі, яким дозволено продавати і купувати цінні папери за свій рахунок. Ця категорія учасників біржової торгівлі діє на торгах на свій страх і ризик. Торговці не приймають і не виконують доручень клієнтів. Вважається, що зареєстровані торговці своїми діями сприяють підвищенню ліквідності цінних паперів, оскільки вони знаходяться в операційному залі, мають доступ до інформації щодо поточних курсів і можуть швидко реагувати на зміни останніх.

На початку нового тисячоліття Нью-Йоркська фондова біржа проігнорувала розвиток нового сектору торгівлі на фондовому ринку – Інтернет-трейдингу, та почала здавати свої лідируючі позиції електронній фондовій біржі NASDAQ. Тому на початку березня 2006 року NYSE завершила злиття з електронною біржею Archipelago Holdings і вперше за свою історію запропонувала акції інвесторам, ставши, таким чином, комерційною організацією.

4 квітня 2007 р. NYSE Group об'єдналася з Euronext, європейською фондовою біржею яка була створена наприкінці 2000 р. шляхом об'єднання Французької, Голландської та Бельгійської фондових бірж.

У лютому 2011 р. німецька Deutsche Boerse AG and NYSE Euronext оголосили про ведення переговорів про злиття. Якщо угода відбудеться, то нова біржова компанія буде найбільшою в світі.

Довгоочікуваному об'єднанню Нью-Йоркської фондової біржі (NYSE) та головної біржі Німеччини Deutsche Börse вже практично нічого не може завадити. Після оголошення новин про схвалення угоди щодо злиття двох бірж американську Wall Street – місце розташування Нью-Йоркської фондової біржі – оглядачі в Німеччині почали жартівливо називати на німецький манер: Валь-Штрассе.

У такій іронії є така частка правди. Акціонери Deutsche Börse контролюватимуть 60 відсотків акцій новоствореної компанії та 10 з сімнадцяти місць у правлінні. 40 відсотків акцій належатимуть акціонерам Нью-Йоркської фондової біржі. Угода з'єднує два континенти у спробі створити найбільшу у світі біржу як за показниками прибутковості, так і за ступенем потужності продажу деривативів.

NASDAQ

NASDAQ (аббревіатура від англ. National Association of Securities Dealers Automated Quotation — Автоматизовані котирування Національної асоціації дилерів цінних паперів, читається як [насда́к]) — американський позабіржовий ринок, що спеціалізується на акціях високотехнологічних компаній (виробництво електроніки, програмного забезпечення тощо).

Одна з трьох основних фондових бірж США (поряд з NYSE і AMEX), є підрозділом NASD, контролюється SEC. Власник біржі — американська компанія NASDAQ OMX Group. Окрім NASDAQ їй належать ще 8 європейських бірж.

Заснована 8 лютого 1971 року. Назва походить від автоматичної системи отримання котирувань, що поклало початок біржі. Nasdaq є найбільшою в США електронною системою торгівлі цінними паперами. У ній зареєстровано понад 3,3 тис. компаній. Учасниками Nasdaq є провідні компанії в таких напрямках бізнесу, як високі технології, роздрібна торгівля, телекомунікації, фінансові послуги, транспорт, ЗМІ, біотехнології. Перше місце за кількістю компаній-учасників NASDAQ посідають США, друге — Канада, третє — Ізраїль.

Поява NASD

У 1938 році Конгресом США був прийнятий документ, що отримав назву «Акт Мелоні» (Maloney Act). Цей акт зобов'язав всіх брокерів, які не є членами будь-якої біржі (яких значно більше, ніж брокерів-членів бірж), приєднатися до SRO, яка буде відповідальна за регулювання позабіржового ринку. Наступного року така SRO (Self-Regulatory Organization) була сформована. Вона була названа National Association of Securities Dealers, або скорочено NASD — Національна асоціація дилерів цінних паперів.

NASD була зобов'язана:

- приймати правила та процедури з метою запобігання шахрайських і маніпулятивних дій;
- робити все можливе для попередження порушень її членами законодавства про цінні папери, норм або правил самої NASD;
- підтримувати чесні та однакові для всіх принципи торгівлі;
- захищати інтереси інвесторів та публіки.

Поява NASDAQ

У 1968 році з ініціативи Конгресу США комісія з цінних паперів і бірж провела спеціальне дослідження з приводу «незадовільного стану позабіржового ринку цінних паперів». Справа в тому, що фінансова звітність по компаніях найчастіше відсутня або публікувалася нерегулярно, а сам позабіржовий ринок, незважаючи на досить високі прибутки, мав низьку ліквідність. За результатами розслідування, проведеного комісією, Національній асоціації торговців цінними паперами (NASD) була доручена систематизація та автоматизація всього роздрібного ринку цінних паперів. Саме наприкінці 60-х років почався активний розвиток комп'ютерних технологій, які дозволили вирішити це завдання. У результаті була створена позабіржова електронна система торгівлі цінними паперами NASD Automated Quotations (NASDAQ).

Перші угоди на біржі NASDAQ були укладені 8 лютого 1971. Спочатку NASDAQ представляв собою лише інформаційну базу, «дошку оголошень», в якій трансливалися усереднені, а потім кращі котирування дилерів позабіржового ринку.

Розвиток біржі

У 1982 році акції американських компаній, що відповідають більш високим вимогам лістингу, були виділені в NASDAQ National Market (NNM). Перш за все, це було зроблено для відсіювання дрібних компаній, що прагнуть увійти до лістингу системи (а їх було дуже багато). Для здійснення даної мети вимоги для

участі компаній у діяльності на національному ринку були посилені. Тільки в 1990 році оформилася друга група акцій, що представляють компанії з невеликою капіталізацією (близько 40% від загального числа компаній), — Nasdaq Small Cap Market (SCM).

У 1984 році на біржі почала працювати система виконання малих замовлень — Small Order Execution System (SOES). Ця система дала можливість виконувати замовлення маленького обсягу проти кращих котирувань маркет-мейкерів, що серйозно розширило торгові можливості.

У 1990 році була запущена торговельна система SelectNet, яка розширила можливості для розміщення та виконання угод за кращою ціною і більшого обсягу, ніж можливі за допомогою SOES.

Час роботи

Регулярна торгова сесія Nasdaq починається о 9:30 ранку і закінчується о 16:00 вечора (за часом Східного узбережжя США). Торговельні операції проводяться на базі платформ SuperMontage і Primex. Після закінчення регулярної сесії, можливо проведення торгів до 20:00 під час післяторгової сесії через платформу SelectNet

Схема торгівлі

Схема, за якою ведеться торгівля на біржі NASDAQ, відрізняється від традиційної біржової схеми. Кілька маркетмейкерів тут змагаються за виконання замовлення клієнта. На даний момент на біржі їх близько шестисот. Основна функція маркет-мейкерів в NASDAQ (так само, як і у NYSE) — безперервне виставляння котирувань та підтримка ліквідності по певній групі акцій під час торгівлі. Тобто, маркетмейкер зобов'язаний виконати заявку клієнта за рахунок власних резервів у випадку відсутності на ринку відповідної протилежної заявки. Деякі маркет-мейкери підтримують кілька сотень акцій, інші — кілька тисяч. У результаті, в середньому, на один вид акцій ліквідність підтримують чотирнадцять маркет-мейкерів, а за іншими — до п'ятдесяти. Котирування системи NASDAQ з даної акції — результат зіставлення котирувань, що надаються маркет-мейкерами і альтернативними торговими системами.

Ринки NASDAQ

NASDAQ National Market (NNM) — ринок для цінних паперів найбільших компаній-емітентів, що найбільш активно торгуються на біржі NASDAQ. Ринок був виділений в 1982 році. Зараз на ньому звертається понад 4 000 цінних паперів. Для отримання лістингу на NASDAQ National Market компанія повинна відповідати жорстким критеріям фінансового становища, капіталізації та корпоративного управління.

The Nasdaq Small Cap Market — ринок NASDAQ для акцій компаній малої капіталізації. У лістинг SCM входить понад 1000 цінних паперів.

Комп'ютерні торговельні системи

SOES (Small Order Execution System) — це система виконання дрібних ордерів. SOES була призначена для денних трейдерів, які торгують на ринку NASDAQ пакетами до 1000 акцій. Вона дозволяла дрібним інвесторам отримати доступ до системи Nasdaq і її маркет-мейкерів. Система була

запущена після біржового краху 1987 року. Її головним завданням було забезпечення ліквідності ринку для звичайних інвесторів. SOES дозволяла індивідуальним інвесторам здійснювати операції з акціями NASDAQ з інституційними інвесторами, які постійно виставляють по цих акціях свої котирування на купівлю / продаж.

Участь маркет-мейкерів в SOES по всіх акціях Nasdaq стало обов'язковим у 1988 році. Причиною цього стало те, що під час біржової кризи 1987 року безліч дрібних інвесторів не змогли отримати доступ до котирувань маркет-мейкерів. До цього моменту брокерам для виконання клієнтських ордерів доводилося дзвонити маркетмейкером по телефону, а оскільки під час біржової кризи додзвонитися до маркетмейкерів було практично неможливо, багато клієнтських ордерів залишилися без виконання. Система SOES повинна була забезпечити для індивідуальних клієнтів доступ на ринок Nasdaq, а значить — зміцнити до нього довіру. На даний момент система SOES на біржі не використовується.

SelectNet. У 1988 році на біржі NASDAQ була введена в експлуатацію система підтвердження угод (Order Confirmation Transaction service — OCT). Система дозволяла позбутися проблем передачі ордера по телефону і постановки ордера в хвилини швидкого руху ринку. Тепер ордери передаються електронно через OCT, і при наявності зустрічної заявки виконуються автоматично. У 1990 році OCT була перейменована в SelectNet. У цей період розширилися можливості проведення переговорів між продавцем і покупцем, а також з'явилася можливість направляти ордер всім маркетмейкером одночасно.

ECN

SuperSOES

SuperMontage — нова система відображення котирувань руху ордерів. Вона офіційно була запущена в дію 7 жовтня 2003 а в Європі, а 14 жовтня 2003 і в США. Система SuperMontage змінила застарілу платформу SuperSoes і на даний момент служить для торгівлі акціями NASDAQ National Market і Nasdaq Small Cap Market. Крім того, SuperMontage забезпечує доступ до торгівлі акціями, що звертаються на інших біржах США.

Перша спроба купити LSE

У березні 2006 року NASDAQ здійснив першу спробу придбати LSE (Лондонська фондова біржа). Однак угода не відбулася. За словами керівництва Лондонської біржі, NASDAQ запропонував сильно занижену ціну з розрахунку \$ 17,42 за акцію. Після негативної відповіді з боку LSE, NASDAQ зайнялася скуповуванням її акцій і вже менш ніж через два місяці стала найбільшим акціонером LSE, зібравши пакет з 25,1% акцій.

Друга спроба купити LSE

20 листопада 2007 Nasdaq придбала додатковий пакет акцій LSE і збільшила свою частку в ній до 28,75%. Після цього NASDAQ знову оголосив про намір придбати LSE, запропонувавши 2,7 мільярда фунтів, (\$ 5,1 мільярда), тобто за ціною 12,43 фунта на акцію. Але через 7 годин Nasdaq отримала відмову від LSE. Виконавчий генеральний директор LSE Клара Ферс пояснила,

що Nasdaq «не змогла оцінити значні показники росту і перспективи її групи як самостійної компанії».

NASDAQ і OMX

25 травня 2007 Nasdaq домовилася про придбання свого шведського конкурента OMX за 25,1 мільярда шведських крон (3,7 мільярда доларів). Таким чином, вона нарешті виходить на європейський ринок після двох невдалих спроб придбати Лондонську фондову біржу (LSE). Після злиття їй буде належати третина біржі International Exchange St Petersburg (IXSP) у Санкт-Петербурзі, яка була створена за участю OMX.

Об'єднана компанія буде називатися NASDAQ OMX Group. Акціонери NASDAQ отримають 72% акцій нової біржі, а шведам дістанеться 28%. Лістинг на біржі будуть мати більше 4 000 компаній, включаючи Volvo, Nokia і Microsoft. Їхня сукупна капіталізація досягне 5,5 трильйонів доларів. На даний момент злиття відбулось.

Індекси NASDAQ

Як і будь-яка інша торгова система, біржа NASDAQ має ряд своїх індексів ділової активності. На даний момент на NASDAQ котируються акції не тільки високотехнологічних компаній, тому виникла ціла система індексів, кожний з яких відображає ситуацію у відповідній галузі економіки. Зараз існує тринадцять таких індексів, в основі яких лежать котирування цінних паперів, що торгуються в електронній системі NASDAQ.

Nasdaq Composite Index

Індекс високотехнологічних компаній NASDAQ Composite досяг свого піку в березні 2000 року, після чого відбулося обвальне падіння Nasdaq Composite Index — це зведений індекс NASDAQ. Він містить у собі більше п'яти тисяч компаній (як американських, так і закордонних), які входять до лістингу NASDAQ. Акції будь-якої з них впливають на індекс пропорційно своїй ринковій вартості. Ринкова вартість розраховується дуже просто: загальна кількість акцій компанії множиться на поточну ринкову вартість однієї акції. Розрахунки цього індексу почалися 5 лютого 1971 з рівня 100, у 2000 році він досягав п'ятитисячної позначки.

Nasdaq National Market Composite index

Індекс Nasdaq National Market Composite по своїй суті аналогічний індексу Nasdaq Composite з тією різницею, що складені на основі акцій з лістингу Національного ринку (National Market).

Nasdaq-100 Index

NASDAQ-100 Index — індекс, що розраховується на основі ринкової капіталізації 100 найбільших компаній нефінансового сектора, зареєстрованих на біржі NASDAQ.

Крім вищезгаданих існують і інші індекси, наприклад:

Nasdaq Bank Index — для компаній банківського сектора;

NASDAQ Biotechnology Index — для медичних і фармацевтичних компаній;

Nasdaq Computer Index — для компаній, що розробляють програмне й апаратне забезпечення для комп'ютерів;

Nasdaq Financial Index — для компаній фінансового сектора, крім банків і страхових компаній;

Nasdaq Industrial Index — для промислових компаній;

Nasdaq Insurance Index — для страхових компаній;

Nasdaq Telecommunications Index — для телекомунікаційних компаній.

Американська фондова біржа

NYSE Alternext U.S. — фондова біржа у США, раніше відома як Американська фондова біржа (англ. American Stock Exchange, AMEX). Розташована в Нью-Йорку. 1 жовтня 2008 року NYSE Euronext завершив придбання AMEX. NYSE Euronext оголосив що AMEX буде інтегрований з біржею Alternext та отримає назву NYSE Alternext U.S.

Свій початок бере з початку ХХ століття, коли нью-йоркські вуличні торговці акціями об'єдналися в асоціацію New York Curb Market Association. В 1953 отримала теперішню назву. У 1950-і роки біржа пережила ряд скандалів, пов'язаних з цінними маніпуляціями і торгівлею незареєстрованими акціями. У 1972 році AMEX майже зрівнялася з Нью-йоркською фондовою біржею (NYSE) по лістингу, але з появою електронної біржі NASDAQ з AMEX почався відтік компаній. Криза продовжувалася близько 10 років, поки біржа не почала торгувати держоблігаціями, опціонами, дериватами і допускати в лістинг іноземні компанії.

Після обвалу ринку в 1987 році біржа зробила жорсткіші правила торгів, піднявши рівень біржової маржі (інструмент гарантійного забезпечення при торгах) та встановила максимально допустимий рівень падіння цін на акції, після якого торги зупиняються. На початку 1990-х років AMEX першою в світі ввела систему електронних торгів з використанням безпроводних терміналів. В 1998 році біржа була куплена NASDAQ, але в 2004 році учасники AMEX викупили майданчик та залишаються до сьогоднішнього дня її акціонерами.

Обсяг торгів: \$608,091 млрд. (2005 рік).

Лістинг: 814 компаній (2006 рік).

Капіталізація: \$82,66 млрд. (2006 рік).

Прибуток: \$89 млн. (2004 рік).

Основний індекс: XAX (Amex Composite) — відбиває стан акцій та депозитарних розписок (ADR) усіх компаній на біржі.

Інші американські та канадські фондові біржі

У США функціонує декілька регіональних фондових бірж, які знаходяться в Чикаго, Лос-Анджелесі, Філадельфії, Бостоні і Цинциннаті. Сукупний об'єм торгівлі на цих біржах істотно поступається об'єму торгівлі на Нью-йоркській фондовій біржі або в системі НАСДАК. Всі регіональні біржі зв'язані між собою через електронну Міжринкову торгівельну систему. Крім НАСДАК, існують ще декілька інших комп'ютерних систем торгівлі, таких як "Інстінет" і "Позіт".

Канадський фондовий ринок представлений трьома крупними біржами в Торонто, Монреалі і Ванкувері. Основним фінансовим центром країни вважається Торонто; колись впливова біржа в Монреалі впродовж 1980-х і 1990-х років поступово приходила в занепад через побоювань інвесторів у

зв'язку з посиленням сепаратистських настроїв в провінції Квебек. Разом з тим цінні папери багатьох канадських фірм котируються на американських біржах. Велика і дуже спекулятивна фондова біржа у Ванкувері є центром торгівлі акціями гірничодобувних і геологорозвідувальних підприємств.

2.2. Фондові ринки Європи.

На сьогодні фондовий ринок у різних країнах Європи становить більш-менш значущу частину фінансового ринку. Велике значення він має в Англії, Німеччині, Франції. Значно меншу роль він відіграє в економіці Австрії, Італії, Іспанії, а в таких країнах, як Греція, Португалія, Ірландія його роль несуттєва. В багатьох країнах держава активно користується фондовим ринком для розміщення своїх боргових зобов'язань з метою фінансування дефіциту бюджету.

Незважаючи на те що Італія належить до економічно розвинених країн, фондовий ринок тут розвинений досить слабо і спрямований в основному на забезпечення фінансування державного боргу. На відміну від італійського ринку, який є виключно національним, швейцарський фондовий ринок характеризується своєю міжнародною спрямованістю. Головна біржа країни є однією із найбільших в Європі і заснована в 1995 році. Позабіржового ринку в країні немає. Іноземні акції становлять більше як половину біржового обороту.

На фондовому ринку Англії переважно емітуються іменні цінні папери - акції та облігації. Якщо говорити про величину ринку різних цінних паперів, то можна зазначити, що в Європі найбільшим ринком акцій є англійський, а облігацій - німецький.

У західноєвропейських країнах значна частина корпорацій перебуває у володінні окремих осіб або сімей, які допускають дуже незначну частину акцій або й зовсім не допускають своїх акцій на ринок. У багатьох країнах акції перебувають у власності тісно пов'язаних між собою інвесторів - банків, страхових та інвестиційних компаній, що має суттєвий вплив на ліквідність ринку. Негативно впливають на ліквідність фондового ринку і зміни в складі інвесторів. Протягом останнього десятиріччя кількість дрібних інвесторів на ринку значно зменшилась, а кількість великих значно зросла. У результаті поглиблення процесу глобалізації фондових ринків здійснюється міжнародна торгівля акціями, яка проводиться практично неперервно протягом 24 годин на добу. Лібералізація ринків, що триває сьогодні, приводить до скорочення розриву між розмірами витрат на проведення операцій на різних ринках. Проте все-таки ці витрати різні і залежать як від країни, так і від біржі, на якій здійснюється торгівля відповідними цінними паперами.

Згідно з даними Федерації Європейських Фондових Бірж (FESE), за станом на початок квітня 2011 р., лідерами серед фондових бірж країн Європи за показником ринкової капіталізації були: європейський майданчик NYSE Euronext – 2,26 трлн. євро, Deutsche Borse (Німеччина) – 1,08 трлн. євро, BME Spanish Exchanges (Іспанія) – 915 млрд. євро, SIX Swiss Exchange (Швейцарія) – 875 млрд. євро та група бірж NASDAQ OMX Nordic – 775 млрд. євро.

Серед фондових майданчиків країн Центральної та Східної Європи найбільшу капіталізацію, за станом на початок квітня 2011 р., мала Warsaw Stock Exchange (Польща) – 144,9 млрд. євро. Друге місце посіла CEESEG-Vienna (Австрія), капіталізація якої становила 94 млрд. євро, а третє – CEESEG-Prague (Чехія) з капіталізацією 35,2 млрд. євро.

Лондонська фондова біржа

Великій Британії, подібно до Японії, притаманна моноцентрична модель біржової системи. У цій країні мережа фондових бірж охоплює 22 фондові біржі. Провідною фондовою біржею є Лондонська, яка концентрує понад 60 % усіх операцій із цінними паперами. Однак головна її особливість полягає в тому, що понад 50 % торгівлі припадає на цінні папери іноземного походження, оскільки Лондон є одним зі світових фінансових центрів. Зараз на Лондонській біржі котирується близько 3500 цінних паперів, включно з іноземними акціями та облігаціями.

Лондонська фондова біржа (англ. London Stock Exchange, скорочено LSE) — перший організований ринок цінних паперів; одна з найбільших фондових бірж Європи.

Офіційно заснована в 1801 році, однак її історія розпочалась ще у 1570 році, коли королівський фінансовий агент і радник Томас Грешем збудував Королівську Біржу за власний кошт. Лондонська біржа є акціонерним товариством, акції якої на ній же і котуються. Ринок акцій на лондонській біржі поділяється на: основний (англ. main, official), куди допускаються компанії, які відповідають вимогам Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії (англ. The Financial Services Authority (FSA)), і альтернативний (англ. Alternative Investments Market, AIM), з менш жорсткими вимогами. На альтернативному майданчику котируються акції більш молодих компаній, та інноваційних компаній. Альтернативний майданчик (AIM) було створено в 1995 році. В 2007 році відбулося поглинання Італійської фондової біржі (Borsa Italiana S.p.A.).

На майданчику AIM в 2007 році було проведено лістинг компанії FERREXPO. Основним активом цієї компанії є українська компанія Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат. Проведення лістингу Ferrexpo стало першим IPO української компанії на зовнішньому ринку фінансових ресурсів.

Ця біржа, що офіційно іменується Міжнародною фондовою біржею Великобританії і Ірландії, є найбільшою в Європі. Будучи колись провідною біржею світу, нині вона за об'ємом торгівлі поступається системі НАСДАК, Нью-йоркській і Токійській біржам. В той же час вона залишається однією з найбільших бірж по кількості компаній, що котирують на ній свої цінні папери, причому в котирувальному листі Лондонській фондовій біржі є присутніми більше іноземних компаній, ніж у будь-якої з трьох найбільших бірж світу. Лондон є важливим міжнародним фінансовим центром, граючи ключову роль в торгівлі валютою, міжнародному банківському кредитуванні і торгівлі облігаціями, деномінованих в іноземних валютах.

На сьогоднішній момент це найбільш багатонаціональна біржа світу. Більше п'ятдесяти відсотків міжнародної торгівлі акціями припадає саме на лондонську фондову біржу. Торгівля акціями налічує більше 400 іноземних компаній, головним чином інвестиційних банків і біржових маклерів учасників лістингу з 60 країн світу. На біржі торгують акціями, облігаціями, опціонами, євро акціями.

У Великобританії фондова біржа є найважливішим елементом первинного ринку. Істотна частина нових емісій проводиться через фондову біржу. На сьогодні лондонська фондова біржа міцно займає третє місце у світі по капіталізації. На ній здійснюється найбільша кількість операцій з акціями іноземних емітентів. Всього обертається близько 3000 цінних паперів. Одночасно Лондон займає друге місце у сфері торгівлі похідними цінними паперами - опціонами і ф'ючерсами.

Основні функції LSE:

- організація і регулювання центрального ринку цінних паперів у Великобританії;
- організація та регулювання ринку міжнародних акцій на LSE;
- визначення механізму лістингу у Великобританії;
- визначення фондових індексів FTSE спільно з газетою Financial Times.

FTSE 100 Index - індекс акцій ста найбільш капіталізованих британських компаній, що пройшли лістинг на Лондонській фондовій біржі. Індекс розраховується з 1984 року, початкове значення - 1000 пунктів.

Даний індекс розраховується FTSE Group. FTSE Group - компанія, що була заснована спільними зусиллями Лондонської фондової біржі та Financial Times у 2002-му році. Компанія спеціалізується на розрахунку індексів та представлення іншої інформації щодо стану фондових ринків світу.

У середині 1980-х років у діяльності біржі відбулися значні події. По-перше, було припинене проведення аукціонів «з голосу», замість них введено електронну торгівлю цінними паперами, і, по-друге, ця біржа злилася з Організацією з регулювання міжнародних цінних паперів. До цього часу акції однієї країни, наприклад Англії, не могли купуватися американцями і вивозитися до США. Майже в усіх країнах існували обмеження на іноземні інвестиції. Нова система торгів дозволила торгувати не лише англійськими акціями, а й цінними паперами європейських, американських і японських емітентів. Завдяки цьому Лондонська фондова біржа перетворилася на Лондонську міжнародну фондову біржу.

20-го жовтня 1997 року Фондова біржа була оснащена електронною торговою системою (Stock Exchange Electronic Trading Service, SETS), яка значно підвищила як швидкість укладання угод, так і ефективність роботи всієї біржі.

В 1999 році біржа оголосила про намір передати права і функції щодо внесення в лістинг управління по цінним паперам і ф'ючерсам (Financial Services Authority, FSA). Ця процедура відбулася 1 травня 2000 року.

Весною того ж року на позачерговому засіданні акціонерів, Лондонська фондова біржа була перетворена у відкрите акціонерне товариство.

2003 року компанія LSE створює дочірнє підприємство EDX London (що займається розробкою сучасних інструментів і методів торгівлі цінними паперами), купує фірму Proquote (що спеціалізується на наданні біржових інформаційних послуг) і перетворюється на біржовий холдинг London Stock Exchange Group.

2004 року Лондонська фондова біржа переміщується в новий комплекс будівель на Патерностер-сквер (недалеко від кафедрального собору Святого Павла).

У 2005 році запускається система Infolect, що зробила Лондонську фондову біржу найбільш швидкодіючою і оперативною організацією торгівлі цінними паперами у світі і підтвердила її лідерство у використанні електронних торгових комплексів нового покоління. В наступному році London Stock Exchange вдалося протистояти цілому ряду спроб її "недружнього поглинання" з боку NASDAQ і деяких інших конкуруючих біржових структур.

31 березня 2007 року London Stock Exchange Group plc. завершила 2006 фінансовий рік з помітним збільшенням показників по усіх основних статтях своєї економічної діяльності. Зокрема, саме в цьому фінансовому році Лондонська фондова біржа уперше у своїй історії вийшла на перше місце у світі за об'ємом здійснених IPO, який досяг 51,2 млрд. доларів (для порівняння - аналогічний показник Гонконзької біржі склав 41,3 млрд., а NYSE - тільки 29,2 млрд. доларів).

Члени цієї біржі об'єднані в чотири групи:

1. Брокерсько-дилерські фірми, головна функція яких — виконання доручень інвесторів на купівлю-продаж цінних паперів, хоча вони здійснюють також угоди за власний рахунок.

2. Маркет-мейкери — члени біржі, що котирують певні цінні папери впродовж робочого дня.

3. Брокери дилерів виступають посередниками між маркет-мейкерами.

4. Грошові брокери, що мають право позичати іншим членам біржі гроші та цінні папери.

Корпорації, які бажають, щоб їхні акції котирувалися на Лондонській біржі, мають надати інформацію про виробничу діяльність за п'ять попередніх років, а також відповідати таким стандартам:

1. Ринкова вартість акцій, наданих до лістингу (допущення цінних паперів для торгів на біржі), не має бути меншою 700 тис. фунтів стерлінгів.

2. Приватні особи мають володіти не менш як 25 % акціонерного капіталу.

Ринок акцій на лондонській біржі поділяється на:

- основний (англ. main, official), куди допускаються компанії, які відповідають вимогам Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії (англ. The Financial Services Authority (FSA))
- альтернативний (англ. Alternative Investments Market, AIM), з менш жорсткими вимогами. На альтернативному майданчику котируються акції більш молодих компаній, та інноваційних компаній. Альтернативний майданчик (AIM) було створено в 1995 році.

Основний ринок Лондонської фондової біржі (що також називається просто "Біржею", заснований в 1698 р., з давніх пір служить майданчиком для торгівлі акціями деяких найбільших і найвідоміших компаній не тільки Великобританії, але і всього світу. На Основному ринку представлені більше як 1400 компаній, що мають сукупну ринкову капіталізацію на рівні £3,7 трлн. Компанії різних типів, з різних країн і різного масштабу разом представляють приблизно 40 секторів економіки.

Лістинг на Основному ринку демонструє прихильність високим стандартам і дозволяє компаніям отримати доступ до капіталу максимально широкого кола інвесторів. За останні 10 років компанії, представлені на Основному ринку, залучили £366 млрд. за допомогою нових і додаткових емісій, причому як в хороші, так і у скрутні часи.

Компаніям, що мають намір отримати допуск на лондонський публічний ринок, доступні різні шляхи його отримання залежно від масштабу бізнесу, етапу розвитку і потреб в залученні капіталу.

AIM - це ринок у складі Лондонської фондової біржі призначений для невеликих і компаній, що розвиваються. З часу початку роботи в 1995 р. він зарекомендував себе як нестримно зростаючий ринок, що має критичну масу, необхідну для забезпечення фірмам з різних країн і галузей економіки доступу до диверсифікованого кола інвесторів, що глибоко розуміють потреби підприємців, що розвивають свій бізнес.

AIM працює як механізм, за допомогою якого компанії, що прагнуть отримати доступ до капіталу, можуть реалізувати свій потенціал зростання і інновацій; з часу початку роботи AIM вже допоміг 3100 з гаком компаніям залучити більше £67 млрд. у рамках первинних і подальших залучень капіталу. AIM грає життєво важливу роль в створенні середовища фінансування діяльності малих і середніх підприємств, що розвивають свій бізнес.

На цьому ринку працюють 1253 компанії, що мають сукупну ринкову вартість порядку £65 млрд. 20 відсотків компаній зареєстровані за кордоном. В сукупності ці компанії складають унікальне всесвітнє співтовариство інноваційних підприємств - це майбутнє світової економіки.

Головні причини, через які невеликі компанії, що розвиваються, віддають перевагу AIM:

- Збалансоване регулювання - збалансоване нормативне середовище регулювання AIM, що якнайкраще враховує потреби невеликих компаній
- Міжнародна база інвесторів - доступ до широкого і диверсифікованого кола інституціональних і роздрібних інвесторів
- Широке географічне і галузеве охоплення - різноманітність представлених на AIM секторів економіки і географічних регіонів - тут працюють компанії з 40 різних секторів і як мінімум з 28 країн
- Мережа експертів-консультантів - велике співтовариство досвідчених експертів-консультантів, здатних допомогти компаніям у виході на AIM і підтримати їх після початку торгів їх акціями на ринку

- Помітність і привабливість - серед споживачів, постачальників, інвесторів і інших зацікавлених сторін

Компанії, що успішно торгуються на ринку AIM і що досягли певного масштабу і етапу у своєму розвитку, можуть подати заявку на переведення їх цінних паперів з секції AIM на Основний ринок, якщо вони відповідають критеріям допуску. Попри те, що з переходом на Основний ринок у компанії можуть виникнути додаткові зобов'язання по дотриманню нормативних вимог, це може бути вигідно завдяки підвищенню помітності і можливості залучати різних інвесторів.

Крім того існує ще третій ринок, який сформований в січні 1987 р. Лондонською фондовою біржею (London Stock Exchange), на якому ведеться торгівля акціями, що не відповідають вимогам ринку неcotированих цінних паперів (unlisted securities market) при Лондонській фондовій біржі або вимогам основного біржового ринку. Шляхом встановлення набагато менш суворих вимог до включення в котирувальний лист фондова біржа спробувала залучити компанії, які раніше торгували своїми цінними паперами на нерегульованому позабіржовому ринку цінних паперів (over - the - counter market), який не підпадав під юрисдикцію Лондонської фондової біржі. Проте у зв'язку з тим, що на цьому ринку недоступна детальна інформація про компанії, інвестиції на "третьому" ринку набагато більше ризиковані у порівнянні з інвестиціями на основних ринках.

Euronext

Euronext NV - панєвропейська фондова біржа, що має філії в Бельгії, Франції, Нідерландах, Португалії і Об'єднаному Королівстві. На додаток до акцій і деривативів, група компаній Euronext надає послуги клірингу і фінансову інформацію. Станом на 31 січня 2006 року всі ринки під управлінням Euronext мали сумарну капіталізацію в 2,9 трлн. доларів США.

Група компаній Euronext була утворена 22 вересня 2000 року в результаті злиття Амстердамською, Брюссельською і Паризькою фондових бірж з метою дати об'єднаній біржі перевагу на фінансовому ринку Європи. У грудні 2001 року Euronext придбала акції Лондонської міжнародної біржі фінансових ф'ючерсів і опціонів (LIFFE), ставши її власником. Починаючи з 2003 року всі похідні інструменти, які торгуються на всіх дочірніх біржах, торгуються в системі LIFFECONNECT - електронній торгівельній платформі LIFFE. У 2002 році група злилася з Португальською фондовою біржею, яка була згодом перейменована в Euronext Lisbon.

Сьогодні Euronext представляє доступ до торгів на наступні інструменти - акції, опціони і ф'ючерси на акції, варанти і сертифікати, всілякі індекси і ф'ючерси на них (CAC 40, FTSE 100), облігації (державні і корпоративні), свопи, ф'ючерси на облігації, іноземну валюту, товарні ф'ючерси і опціони на какао, кукурудзу, картоплю, цукор.

У 2001 році була створена єдина торгова платформа (NSC) та встановлені загальні правила торгівлі на ринках реального товару Амстердама, Брюсселю та Парижу, а також введена єдина клірингова система для цих ринків. Першим кроком у гармонізації торговельних та клірингових систем ринку деривативів

стало перехід ринків Брюсселя та Парижу до єдиної системи LIFFE CONNECT ТМ у березні та квітні 2003 року, відповідно.

А тепер розглянемо більш детально історію створення Паризької, Брюссельської, Амстердамської, Лісабонської та Лондонської бірж.

Euronext Paris

Паризька біржа (фр. Bourse de Paris) - фондова біржа в Парижі (Франція), з 2000 року відома як Euronext Paris.

В 1724 році в Парижі для здійснення угод між торговими посередниками було побудовано спеціальне приміщення. Воно отримало назву « Біржа ». Тут здійснювали операції агенти з обміну, діяльність яких мало відповідала принципам біржової торгівлі (насамперед був відсутній механізм відкритого оголошення цін). Декрет Королівської державної ради, який заснував Паризьку біржу (від 24 вересня 1724 року) забороняв жінкам з'являтися в приміщенні біржі. Цей декрет був відмінений лише в 1967 році. Декретом від 30 березня 1774 року на біржі було створено спеціальне місце « le Parquet », що призначалося виключно для агентів з обміну, яким пропонувалось забезпечувати гласність в оголошенні цін шляхом їх вигуку - « à la criée ». До цього жодних правил не існувало, угоди відбувалися безсистемно в будь-якому випадковому місці.

23 березня 1793 року біржа закривається (в 1789 у почалася революція) і відкривається тільки в 1801 році за Наполеона. Кількість агентів з обміну, яких в 1786 було 60 чоловік, збільшилася до 71.

В 1801 році Наполеон видав указ про будівництво спеціального будинку Паризької фондової біржі - Палац Броньяр. Будівництво було завершено в 1826 році.

Кодекс Наполеона створив єдине біржове право для всієї Франції, яке не зазнало змін більше століття. Імператор ставився до інституту біржі дуже насторожено і ввів цілий ряд обмежень щодо її функціонування. Наполеон надав біржовим посередникам монополію на біржові операції, хоча тепер, біржові посередники були позбавлені права діяти у формі компаній з обмеженою відповідальністю. Для нагляду над біржею була створена спеціальна біржова поліція. Була заборонена позабіржова торгівля. Повністю було заборонено торгівлю іноземними цінними паперами. Тільки в 1823 році було зроблено виняток для зарубіжних державних позик.

Переживши низку революцій і воєн, Франція стала капіталістичною державою. Це позначилося і на ринку цінних паперів. З 1815 по 1829 роки у Франції з'явилося 98 акціонерних товариств. У той же час приватний сектор ринку цінних паперів залишався вузьким. Так в 1814 році на Паризькій біржі котирувалися 4 види цінних паперів, в 1820 році - 13, в 1825 році - 32, в 1830 - 38.

Після Революції 1830 Луї-Філіпп став не тільки королем Франції, а й «королем біржовиків». Однак мало уваги приділялося економіці. Засилля біржовиків гальмувало промисловий розвиток країни.

В 1850-1860-ті роки операції Паризької фондової біржі потроїлися. Вона перетворилася на грошовий ринок європейського масштабу.

З XVIII століття основними цінними паперами, що циркулювали на біржі були векселі. Акцій та облігацій було дуже мало. Але вже до 1840 року на Паризькій фондовій біржі котирувалися приблизно 130 боргових і пайових цінних паперів.

В 1900 році на Паризькій біржі торгувалося понад 800 видів цінних паперів - акцій та облігацій, а також близько 300 іноземних. Торгові сесії відбувалися щодня з понеділка по суботу з 12 до 15 годин.

Поступово біржі відкрилися і в інших містах: у Ліоні (1845 рік), Бордо (1846 рік), Марселі (1847 рік), Ліллі (1867 рік), Нанті (1868 рік), Нансі (1922 рік). До 1967 року працювала біржа в Тулузі.

Після Другої світової війни у Франції діяло 7 фондових бірж. Багато років фондові біржі конкурували між собою, здійснюючи котирування одних і тих же цінних паперів. В 1962 році спеціальним декретом для кожної акції був визначений один біржовий ринок.

В 1986 році на Паризькій біржі була встановлена електронна торгова система САС (Cotation Assistée en Continu), а години роботи було збільшено з 10-00 до 17-00 (раніше з 12-30 до 14-30).

Незабаром голосовий аукціон з акціями та облігаціями був повністю припинений. Потім закрилися зали і на провінційних біржах: їхні папери було переведено в торговельну систему Паризької біржі.

З 1991 року у Франції діє єдина фондова біржа, що об'єднала фондові біржі в Бордо, Ліллі, Ліоні, Марселі, Нансі та Нанті. До об'єднання на Паризьку біржу припадало 95% всіх угод у Франції з цінними паперами. З 1988 року введена система електронних операцій. Торговельні операції проводяться 45 брокерами - членами біржі.

У кінці 1990-х років Паризька біржа виступила ініціатором об'єднання великих європейських бірж. У 1999 році чотири оператори французького ринку – SBF, Matif SA, Monex SA та Societe du Nouveau Marche – створили нову компанію, ParisBourseSBF SA. В 2000 році об'єдналася з Амстердамською та Брюссельською біржами, утворивши Euronext NV, яка на даний момент є другою за величиною біржею в Європі після Лондонської фондової біржі.

Euronext Amsterdam

Амстердамська фондова біржа виникла чотири століття тому, і є найстарішою біржею у світі. Торгівля акціями також вперше з'явилась в Нідерландах. Амстердамська асоціація фондових бірж ('Vereniging voor de Effectenhandel') виникла в 1851 році, з метою організації та регулювання торгівлі цінними паперами у Нідерландах. До торгівлі допускались лише члени цієї асоціації. У 1978 році Асоціація створила Європейську опціонну біржу. У 1997 році Амстердамська асоціація фондових бірж та Європейська опціонна біржа злились та утворили нову компанію, Амстердамські біржі (Amsterdam Exchanges). У 2000 році відбулось злиття з Брюссельською та Паризькою біржами.

Euronext Brussels

Перша біржа - the Bourse de Fonds Publics de Bruxelles – була заснована указом уряду Наполеона в Бельгії від 2 липня 1801 року. Взагалі, в історії бельгійського біржового ринку виділяють три основні періоди:

1801-1867 рр.. Французька система: Бельгія була під владою Франції з 1795 по 1814 рр.. В цей час, як і у Франції, монополія на торгівлю державними цінними паперами належала торгівельним агентам чи брокерам, що призначались міністерствами.

1867-1935 рр.. Система вільного ринку: Услід за розвитком економічної думки та виникненням теорії саморегульованої економіки (laissez faire), у Бельгії відбувалась дерегуляція біржової діяльності.

1935-2000 рр.. Бельгійське законодавства щодо фондового ринку: Після Великої Депресії (1929-35 рр..) у США уряд Бельгії почав знов регулювати біржову діяльність, шляхом прийняття відповідних королівських указів. У 1995 році одним із таких указів було утворено незалежний комітет управління для керівництва та нагляду за фондовим ринком. У 1999 році королівським указом були створені Брюссельські біржі (BXS), інтегрований оператор ринку, що включав Belfox (Belgian Futures and Options Exchange – Бельгійську біржу ф'ючерсів та опціонів), Bourse de Bruxelles (Brussels stock exchange – Брюссельську фондову біржу) та CIK (the central securities depository – Центральний депозитарій цінних паперів). У 2000 р. ще одним королівським указом BXS злились з Паризькою та Амстердамською біржами та утворили EURONEXT.

Лісабонська фондова біржа

У 1769 році була заснована Лісабонська біржа, а майже через століття відкрили Фондову біржу в м. Порто. У 1974 за рішенням Національного Комітету Спасіння (Junta de Salvacao Nacional) всі трансакції з цінними паперами були заборонені до 1977. У 1981 році відкрились знов сесії Фондової біржі у м. Порто. У 1992 році були створені неприбуткові приватні асоціації Porto Stock Exchange Association та Lisbon Stock Exchange Association. У 1999 році вони об'єднались та створили спільне підприємство BVLP (Bolsa de Valores de Lisboa e Porto) - Sociedade Gestora de Mercados Regulamentados, S.A. у формі публічної фондової біржі, що відповідає за торгівлю реальним товаром та деривативами як на регульованому, так і на нерегульованому ринку. У 2001 році був підписаний Меморандум Взаєморозуміння між BVLP та EURONEXT N.V. З 2002 року BVLP змінює свою офіційну назву на Euronext Lisbon, а члени Лісабонської біржі отримують право торгувати реальним товаром на ринках Парижу, Амстердама та Брюсселя.

Лондонська міжнародна біржа фінансових ф'ючерсів і опціонів

Лондонська міжнародна біржа фінансових ф'ючерсів і опціонів (LIFFE) була заснована у 1982 році, після дерегулювання обміну валют у Великобританії. LIFFE провадить торгівлю такими інструментами: короткостроковими відсотковими ставками, облігаціями, свопами, акціями, реальними товарами. У 1992 році LIFFE об'єдналась з Лондонським ринком опціонів (the London Traded Options Market (LTOM)), а у 1996 році – з Лондонською товарною біржею (London Commodity Exchange (LCE)). У 1999

році акціонери LIFFE одноставно проголосували за корпоративну реструктуризацію біржі і її перетворення на прибуткову, комерційну організацію, в якій участь у капіталі та право на торгівлю будуть розмежовані. У 2002 році EURONEXT придбала LIFFE, та торгівля деривативами на цих ринках була об'єднана під назвою Euronext.liffe.

Фондовий ринок Іспанії

Bolsas y Mercados Españoles (BME) – є іспанська компанія, яка займається організаційними аспектами іспанських фондових бірж і фінансових ринків, включає в себе фондові біржі у Мадриді, Барселоні, Більбао і Валенсії.

На додаток до торгівлі акціями і облігаціями, що є серцем будь-якої діяльності фондової біржі, BME пропонує доступ до ряду інших продуктів (варанти, трекари) і клірингових та розрахункових операцій. BME також розвиває діяльність технологічного консалтингу, працюючи в 23 країнах в основному для надання торгових систем.

Незважаючи на світову економічну кризу, BME у 2010 році отримав дохід 326,2 євро, що на 3% більше, ніж у 2009 р.

Bolsas y Mercados Españoles (BME) є оператором всіх фондових ринків і фінансових систем в Іспанії. BME є лістинговою компанією з 14 липня 2006 року. З липня 2007 року BME розраховує IBEX 35 ®, що є ключовим іспанським фондовим індексом в який включаються акції 35 найбільших компаній. Список переглядається 2 рази в рік. Сумарна капіталізація індексу перевищує €320 млрд.

BME є технічно передова компанія з високо кваліфікованими спеціалістами (на кінець 2010 року налічувалося 700 працівників). Вона володіє ноу-хау і необхідними ресурсами для надавання широкого спектру послуг, товарів та доступу до світового ринку емітентам, посередникам та інвесторам як по всій Іспанія так і деінде.

BME – це диверсифікована компанія, структурована на сім бізнес-одиниць, які представляють широкий і різноманітний асортимент продуктів і послуг: акції, державні і корпоративні облігації, деривативи, кліринг та розрахунки, поширення інформації, консультації, нові технології та підготовка кадрів.

На сьогодні в Іспанії існує чотири фондові біржі: у Мадриді, Барселоні, Більбао і Валенсії. Чотири фондові біржі спільно володіють Sociedad de Bolsas, яка забезпечує технічну підтримку їх єдиної торгової системи – системи взаємозв'язку фондових ринків Іспанії (Spanish Stock Markets Interconnection System).

Державні цінні папери та боргові інструменти, випущені державними організаціями та установами, торгуються на ринку державних боргових зобов'язань Caja General de Depositos (CADE), який контролюється Банком Іспанії. Операції з корпоративними борговими паперами, що проводяться іспанською асоціацією дилерів цінних паперів, здійснюються на AIAF – ринку цінних паперів з фіксованою прибутковістю. Торгівля деривативними контрактами здійснюється в електронній системі похідних інструментів MEFF (Mercado Espanol de Futuros Financieros). Кліринг та розрахунки за операціями з

похідними інструментами також зосереджені в MEFF, який виступає Центральним контрагентом на ринку деривативів.

Іспанські розрахункові системи несуть відповідальність за кліринг і неттінг грошових операцій на ринках, які вони обслуговують, проте ці системи не беруть на себе ризик за розрахунками.

В Іспанії існують дві основні системи розрахунків по операціях з цінними паперами: SCLV (Servicio de Compensacion, y Liquidacion de Valores) і CADE (Caje General de Depositos). Крім того, є три регіональні системи з обмеженою сферою діяльності (SCL Barcelona, SCL Valencia, SCL Bilbao). SCLV – забезпечує розрахунки по операціях з цінними паперами, включеними до лістингу фондових бірж. 40% SCLV належить чотирьом іспанським фондовим біржам. CADE виконує функції центрального депозитарію і проводить розрахункові операції по інструментах боргового ринку. SCLV і CADE встановили кореспондентські відносини з розрахунковими системами Італії (Monte Titoli), Нідерландів (Euroclear Netherlands) і Франції (Euroclear France). CADE також співпрацює з німецьким CBF. У червні 2000 р. SCLV і CADE заснували спільну компанію IBERCLEAR, яка є основою для майбутнього Центрального депозитарію Іспанії (Spanish CSD). Об'єднання CADE і SCLV призвело до повної консолідації системи розрахунків.

У червні 2001 р. головні фінансові організації ринку цінних паперів (керуючі компанії чотирьох фондових бірж, MEFF, IBERCLEAR, FC&M і товарна біржа похідних інструментів) утворили Bolsas Y Mercados Espanoles (BME) – укр. «Біржі та Ринки Іспанії». BME є компанією, яка об'єднує всі ринки цінних паперів і фінансових систем в Іспанії.

З метою підвищення потенціалу та розширення гнучкості трейдингу акціями на іспанському фондовому ринку BME оголосив на початку 2010 року, що буде модернізувати SIBE торговельну платформу для обробки майбутнього зростання на ринку кількості угод. Нова платформа включатиме трейдинг акціями, облігаціями, ETF, варрантами, сертифікатами та іншими продуктами у рамках єдиної масштабної системи.

Обсяги торгів акціями в руках найбільших перерахованих компаній Іспанії ілюструє ліквідність ринку. Акції Santander, Telefonica і BBVA входять до числа FVE найбільш ліквідних акцій в зоні євро. На підставі даних 2010 для загальноєвропейського індексу Eurostoxx 50, який включає в себе 50 найбільших перерахованих акцій в зоні євро, акції цих іспанських корпорацій ранжують першими, другими та четвертими відповідно за обсягом щорічного обсягу торгів.

Отже, основними компаніями, які формують Bolsas Mercados Españoles є:

- фондова біржа Мадриду (Sociedad Rectora de la Bolsa de Valores de Madrid, S.A.U.). Біржа контролює і управляє вторинним ринком акцій та облігацій, державних облігацій, варрантів і сертифікатів. Вона володіє Visual Trader Systems S.L.: це канали фінансових замовлень організацій на іспанському ринку, що передають замовлення на зовнішні ринки. Вона має 90% частки в компанії. Основний індекс Мадридської фондової біржі - Madrid Stock Exchange General Index, котрий широко використовується банками, компаніями

комунального господарства, компаніями в області комунікацій і враховує частоту угод і ліквідність. Угоди здійснюються через електронну систему торгів, яка вперше була випробувана на Фондовій біржі Торонто (Toronto Stock Exchange).

Торги на Мадридській фондовій біржі проходять з 11:00 до 17:00, попередні торги - з 10:00 до 11:00. Розрахунки відбуваються протягом п'яти днів, з моменту укладення угоди.

- фондова біржа Барселони (Sociedad Rectora de la Bolsa de Valores de Barcelona, S.A.U.). Біржа контролює і управляє вторинним ринком цінних паперів, встановлює торгові правила для своїх членів. Крім ринку акцій і облігацій, біржа управляє та врегульовує ринок державних облігацій, виданих каталонським регіональним урядом.

- фондова біржа Більбао (Sociedad Rectora de la Bolsa de Valores de Bilbao, S.A.U.). Біржа контролює і управляє вторинним ринком цінних паперів, встановлює торгові правила для своїх членів. Крім ринку акцій і облігацій, біржа управляє та врегульовує ринок державних облігацій, виданих країною Басків.

- фондова біржа Валенсія (Sociedad Rectora de la Bolsa de Valores de Valencia, S.A.U.). Біржа контролює і управляє вторинним ринком цінних паперів, встановлює торгові правила для своїх членів. На додаток до ринку облігацій і акцій, вона торгує облігаціями регіонального уряду Валенсії та облігаціями і борговими зобов'язаннями Банкаха, які беруть участь на самій біржі.

- Sociedad de Bolsas управляє та контролює електронною системою чотирьох фондових бірж, яким належать 25% акцій (SIBE – Система Зв'язку Іспанських Фондових Бірж). Вона здійснює нагляд і контроль за всіма заходами, що проводять учасники ринку, прагне до того, щоб всі технічні і юридичні вимоги були виконаними і, при необхідності, вживає відповідних заходів для забезпечення ефективності системи. Ця компанія є основним джерелом інформації про ринок, пов'язаний з чотирма іспанськими біржами: Мадридською, Барселонською, у Більбао та у Валенсії.

- MEFF Renta Fija. (Mercado Español de Futuros Financieros, Sociedad Rectora de Productos Financieros Derivados de Renta Fija, S.A.): ця компанія управляє іспанським ринком фінансових ф'ючерсів.

- MEFF Renta Variable. MEFF Renta Variable (Mercado Español de Futuros Financieros, Sociedad Rectora de Productos Financieros Derivados de Renta Variable): Ця компанія управляє фондовим ринком деривативів, а також укладає угоди наступних продуктів: Ibex 35 ф'ючерсів, Ibex 35 опціонів, міні Ibex 35 ф'ючерсів та фондових ф'ючерсів і опціонів

Італійська фондова біржа (Borsa Italiana S.p. A., ISE)

Borsa Italiana S.p.A., ISE – найбільша біржа Італії, яка знаходиться в Мілані. Відкрита в 1998 році і входить до складу корпорації Borsa Italiana Group. Головні акціонери – найбільші банки Італії та іноземні компанії.

На 31 січня 2006 року в лістингу Італійської фондової біржи перебувала 281 компанія, загальною капіталізацією 899 млрд.долл. Borsa Italiana містить у

собі сім компаній, загальний виторг по яким в 2006 році склав 278,5 мільйонів євро.

Італійська фондова біржа характеризується як активна - за день, в середньому, відбувається 307 тисяч угод на 6,5 мільярдів євро. Найбільший об'єм торгів був зафіксований 17 березня 2000 року – 8,03 млрд.євро. (в 2006 році загальний об'єм торгів склав 1, 294 трлн. долл.)

Найвідоміший індекс біржі S&P/MIB – відображає вартість акцій 40 найбільших компаній, список яких постійно змінюється і загальна капіталізація яких складає 80% всієї біржі.

В червні 2007 року Лондонська фондова біржа (LSE) і італійська Borsa Italiana спільно заявили про злиття. У ході угоди була створена компанія вартістю в 5,8 мільярда євро. Британська біржа запропонувала по 4,9 своїх акцій за кожен акцію оператора італійського фондового ринку. Сума угоди склала 1,63 мільярда євро.

Очікується, що злиття дозволить у 2009 фінансовому році збільшити виторг щонайменше на 10 відсотків. Щорічно за рахунок злиття біржовики будуть заощаджувати близько 29 мільйонів євро.

Швейцарська біржа (Swiss Exchange, SWX)

Швейцарська біржа (Swiss Exchange, SWX) - один з найбільших європейських торговельних майданчиків, здійснює торги акціями, дериватами. Утворена в 1995 році в результаті злиття фондових бірж Женеві, Базеля і Цюриха. З 1996 року всі торги ведуться в електронному режимі.

Завдяки величезному значенню, яке має фінансовий сектор в економіці Швейцарії, фондовий ринок в цій невеликій країні відрізняється порівняно великими розмірами. Провідна біржа знаходиться в Цюриху, а на фондовому ринку домінують декілька крупних фірм. Деякі швейцарські банки входять до числа основних учасників торгівлі на фондових ринках світу.

Швейцарська фондова біржа SWX входить до числа самих високотехнологічних фондових бірж в світі. Стійкість швейцарського фінансового ринку допомагає їй послідовно проводити стратегію присутності на міжнародному рівні. Працюючи з іноземними організаціями-партнерами, Швейцарська біржа SWX забезпечує першокласний рівень біржових послуг для всіх учасників фондового ринку.

Швейцарська біржа є членом SWX Group, яка сумісно з чотирма іншими компаніями і з SWX Swiss Exchange надає повністю інтегровані транснаціональні рішення в специфічних сегментах ринку. Ця торгова, клірингова і розрахункова система привертає як широким спектром пропонованих продуктів, так і своєю повною інтегрованістю і автоматизованістю. Одним кліком Ви можете розмістити заявку, укласти операцію, здійснити розрахунок і одержати підтвердження операції.

Швейцарська фондова біржа пропонує передовим міжнародним компаніям доступ до швейцарського фондового ринку. Вона є домашнім і ключовим ринком для провідних транснаціональних компаній. Публічне розміщення цінних паперів в одному з її сегментів дозволяє компанії виділитися на світовому рівні серед інвесторів, особливо тих, хто виявляє особливу цікавість

до певних секторів економіки. Розміщення акцій на фондовому ринку Швейцарії - можливість для залучення капіталу, особливо для компаній, що працюють у сфері біологічних наук, інформаційних технологій, а також мікро- і нанотехнологій.

Deutsche Börse Group

Особливістю біржової системи Німеччини є те, що фондові біржі мають менше значення в фінансуванні економіки, ніж в інших країнах, позаяк головну роль тут відіграють комерційні банки.

Вважається, що Німеччині властива поліцентрична біржова система, коли поряд з головною біржею у різних фінансових центрах функціонує ще декілька великих (рівноправних) бірж. Система фондових бірж включає у себе вісім великих бірж, що діють у Франкфурті-на-Майні, Дюссельдорфі, Гамбурзі, Мюнхені, Штутгарті, Бремені, Ганновері, Берліні. Проте роль біржі у Франкфурті-на-Майні посилюється, і вона поступово займає провідне місце.

Група Deutsche Börse є не лише оператором торгового майданчика для акцій та інших цінних паперів, але і відноситься до найбільш великим біржовим організацій у світі. Група Deutsche Börse пропонує весь спектр послуг, необхідний у сфері біржової індустрії: торгівлю акціями та похідними інструментами, кліринг, розрахункові послуги, зберігання цінних паперів, ринкову інформацію та обслуговування електронних торговельних систем. Надійні системи і функція нейтрального провайдера є основними складовими бізнес-філософії компанії.

Група Deutsche Börse завдяки розмаїтості напрямків діяльності займає провідні позиції в міжнародному біржовому ландшафті. Група Deutsche Börse є оператором найбільшої біржі цінних паперів Німеччини - Франкфуртської фондової біржі, організовує торгівлю на найбільшому ринку деривативів світу - платформі Eurex, здійснює комерційне поширення біржової інформації зі своїх торгових платформ і за допомогою індексу німецьких акцій DAX®, а також інших індексів і даних ринку капіталів, робить прозорим здійснення торгівлі, надає через компанію Clearstream весь спектр клірингових, депозитарних і розрахункових послуг, які тягне за собою торгівля цінними паперами, забезпечує технологіями через свої дочірні IT-компанії Deutsche Börse Systems і Clearstream Services, власні ринки, а також ринки клієнтів по всьому світу.

Більше 3300 співробітників обслуговують клієнтів у Європі, Америці та Азії. Deutsche Börse має свої філії в Німеччині, Люксембурзі, Швейцарії, Іспанії, Чехії та США, а також представництва в Чикаго, Дубаї, Гонконгу, Лондоні, Москві, Нью-Йорку, Парижі, Сінгапурі і Токіо. Завдяки своїй інтегрованої бізнес-моделі Deutsche Börse збільшила ефективність ринків капіталу: емітенти отримують вигоду з низьких витрат на придбання капіталу, а інвестори використовують переваги високого рівня ліквідності і низьких біржових зборів.

Торговельна система Xetra® є однією з найпотужніших і сучасних електронних систем у світі. Eurex®, спільна компанія Deutsche Börse AG і SIX Swiss Exchange, є лідером в галузі торгівлі та клірингу ф'ючерсів і опціонів. Групі Deutsche Börse належить також і Clearstream, який являє собою провідну

організацію в Європі з надання розрахункових і депозитарних послуг. Клієнтська база групи Deutsche Börse є найбільшою в світі і налічує понад 700 учасників торгів і 2500 клієнтів з фінансової індустрії. Deutsche Börse була першою біржовою організацією, яка в лютому 2001 року провела IPO. Компанія є найбільшою за капіталізацією біржовою організацією світу (10.8 млрд. Євро на 30.06.2009). Акції Deutsche Börse включені в індекс блакитних фішок DAX ® і індекс Euro STOXX 50 ®.

Ліквідність, прозорість і об'єктивність при формуванні цін, незалежний контроль за проведенням торгів і актуальні відомості про ринок є найважливішими перевагами для приватних інвесторів на Франкфуртській фондовій біржі. Для будь-якої інвестиційної стратегії тут є відповідні продукти: акції, облигації, сертифікати, опціони, а також фонди, що торгуються на біржі.

Спільно з Швейцарською фондовою біржею (Schweizer Börse SWX) Deutsche Börse пропонує так звані структурні продукти (сертифікати та опціони), які також можна придбати і на Франкфуртській фондовій біржі. Франкфуртська фондова біржа є найбільшою біржею в Німеччині, на яку припадає найбільша кількість угод, тому ціни, що встановлюються на ній, вважаються "рекомендованими". Після реконструкції навесні 2007 року великий торговий зал Франкфуртської фондової біржі придбав новий вигляд і став таким же сучасним як і Deutsche Börse з її передовими технологіями.

Deutsche Börse не є учасником торгів. Вона організовує торгівлю на Франкфуртській фондовій біржі, надаючи інфраструктуру, визначаючи правила і контролюючи їх дотримання. Торги ведуться або в торговому залі Франкфуртської фондової біржі, або на електронній платформі Xetra ®. Завдяки цим двом ринковим моделям частка Франкфуртської фондової біржі в загальному обсязі торгівлі німецькими акціями становить приблизно 97 відсотків. Торги в торговому залі - це справа лід-брокерів, які займаються цінними паперами і знаходяться за круглими столами - "загородженнями". Там вони збирають заявки клієнтів у реєстраційному журналі і встановлюють з урахуванням попиту та пропозиції біржові ціни. Раніше більшість угод укладалася шляхом вигуків. "Попит" означало: я хочу купити, "Пропозиція": я хочу продати; названа перед цим цифра вказувала курс. Сьогодні і в торговому залі вже нічого не робиться без комп'ютера. Через електронну систему Xontro заявки надходять безпосередньо від банку на біржу і таким чином до книги заявок лід-брокера.

Після введення електронної торгової системи Xetra ® в листопаді 1997 року, Deutsche Börse сповістила про початок нової ери в історії біржі: торгівля акціями переміщається на монітори комп'ютерів, необхідність особистої присутності в торговому залі на біржі зникає.

Швидкість, прозорість і рентабельність є ключовими перевагами системи Xetra. Система ведення торгів, створена Deutsche Börse, працює незалежно від місцезнаходження і вимагає самих мінімальних витрат. Xetra ® зіставляє заявки на купівлю та продаж офіційно допущених трейдерів в центральній електронній книзі замовлень. У режимі безперервних торгів Xetra автоматично перевіряє кожну заявку на покупку й продаж на її виконання. При наявності відповідної

пропозиції угода відбувається негайно. На так званих аукціонах система Xetra розраховує для всіх відкритих заявок ціну, що дозволяє укласти максимальний обсяг угод. Xetra - одна з найбільш ефективних і універсальних системних інфраструктур у світі. У перший день роботи після впровадження системи до торгів приступив 221 учасник з семи країн і було укладено 4934 угоди. Сьогодні до системи підключено 260 учасників з 19 країн світу. У періоди максимального завантаження Xetra обробляє до 1,4 млн. угод у день. Майже всі акції, що котируються на Франкфуртській фондовій біржі (FWB ®), можуть торгуватися і на Xetra. Питома вага Xetra в загальному обсязі торгівлі акціями, що входять до DAX ®, сьогодні вже складає близько 98 відсотків. З червня 1999 року Deutsche Börse розраховує всі індекси акцій на базі цін, встановлених на Xetra. Без Xetra не було б і центрального контрагента (CCP - Central Counterparty): CCP виступає в угодах з акціями в якості покупця і бере на себе ризик у разі, якщо одна із сторін торгової угоди відмовляється від виконання своїх зобов'язань.

На Франкфуртській фондовій біржі пропонуються акції понад 9900 компаній. Поряд з торгівлею акціями велику роль відіграє і торгівля цінними паперами з фіксованим відсотком (позики, заставні листи, облігації), фондами, а також структурними продуктами (сертифікати та опціони). В даний час на Франкфуртському біржовому майданчику торгуються близько 14000 цінних паперів з фіксованим відсотком, понад 3300 фондів і близько 280000 структурних продуктів.

Eurex

Біржа деривативів Eurex є дочірньою компанією Deutsche і Schweizer Börse. Вона була створена в 1998 році шляхом злиття Німецької біржі термінових контрактів Deutsche Terminbörse (DTB) та Швейцарської біржі опціонів і фінансових ф'ючерсів (Soffex). В області окремих продуктів - наприклад, ф'ючерсів на довгострокові та середньострокові облігації федеральної позики - частка участі Eurex у європейському ринку вже перевищує 90 відсотків. У 2007 році на платформі Eurex було укладено понад 1800 млн. контрактів, що дозволило компанії стати найбільшим міжнародним організатором ринку торгівлі і клірингу для ф'ючерсів і опціонів на акції, індекси акцій і процентні деривативи. Один із секретів успіху Eurex є той факт, що з самого початку компанія робила ставку на електронну торгівлю і міжнародну мережу. Сьогодні до Eurex ® підключені 399 учасників ринку з 21 країн світу. Система ведення торгів була розроблена Deutsche Börse Systems AG. Навіть у періоди максимального навантаження система залишається надзвичайно стабільною і обробляє заявки за мілісекунди.

2.3. Фондові ринки Азіатського регіону.

Фондовий ринок Японії

Для фондового ринку Японії притаманна моноцентрична модель біржової системи, тобто домінує одна фондова біржа, розташована у фінансовому центрі країни. Такою біржею є Токійська (заснована у травні 1878 р.), частка якої

становить 80 % усього обігу цінних паперів, решта бірж у Кіото, Хіросімі, Фукуоці та інші мають місцеве значення.

Біржовий ринок цінних паперів Японії можна поділити на такі сектори: ринок, де котируються акції найбільших корпорацій; ринок для менш відомих корпорацій; ринок цінних паперів, недопущених до котирування; ринок іноземних цінних паперів, які обертаються окремо від японських.

Членами фондових бірж є брокерські фірми, які мають повноваження Міністерства фінансів здійснювати біржові операції. Вони діють через своїх уповноважених, купують і продають цінні папери як за рахунок і від імені своїх клієнтів, так і за власний рахунок і на свою користь. Крім того, в Японії діють спеціальні посередницькі фірми (Saitori), що фіксують пропозиції та замовлення членів біржі й потім на цій базі визначають курси цінних паперів.

Фондовий ринок Японії характеризується переважанням акціонерів-корпорацій порівняно з кількістю акціонерів — фізичних осіб.

Емісії зазвичай проводять через андеррайтинг, відкритий продаж є єдиним методом емісії. Єдиним типом акцій є прості акції, що випускаються в реєстраційній формі.

Токійська фондова біржа

На долю Токійської біржі припадає близько 80 % біржової торгівлі Японії. Біржа була створена в 1949 році. В 1982 році на біржі було введено автоматизовану систему прийняття та виконання заявок CORES, що проводила операції з будь-якими акціями. Система біржової торгівлі на Токійській фондовій біржі відрізняється від систем біржової торгівлі в США та Великобританії. Провідну роль на біржі відіграють сайторі – посередники, що приймають заявки від фірм на біржі і не мають права проводити операції за власний рахунок. Така ситуація спостерігалася до 1998 року. В 1999 та 2005 біржа декілька разів припиняла торги через оновлення комп'ютерного забезпечення. Сьогодні на біржі торгують переважно акціями першого та другого ешелонів а також незначна частка припадає на облігації та опціони TOPIX. Основними гравцями є інституційні інвестори - 80% акцій, а решта 20% - приватні інвестори. В 2010 році Токійська біржа зайняла почесне третє місце в світовій класифікації найбільших фондових майданчиків світу. В її склад ввійшли 2 500 компаній з капіталізацією в 3,613 трлн. дол. США.

Провідними індексами Токійської біржі є TOPIX та NIKKEI. Існує також ряд індексів компаній з малою, середньою та великою капіталізацією а також індекси галузей – телекомунікації, фінансовий, банківський, металургія тощо.

Токійська фондова біржа — одна з небагатьох фондових бірж, де зберігається принцип фіксованих комісійних. Вважається, що це одна з причин високої прибутковості японських брокерсько-дилерських фірм.

На Токійській біржі заборонена торгівля на термін. Купівля-продаж цінних паперів здійснюється в кредит, коли ординарний член реалізує угоди клієнтів у встановлені терміни й за власний рахунок, а клієнтам дає у борг або гроші на купівлю цінних паперів, або цінні папери, призначені для продажу на встановлений термін, який максимально сягає 6 місяців.

Членами біржі є:

- регулярні члени (компанії по цінним паперам, які можуть вести операції, як за свій рахунок, так і на користь клієнта);
- сайторі члени (компанії по цінних паперах, що є посередником, між регулярними членами біржі);
- спеціальні члени (компанії, що зв'язують біржові ринки, виконують на Токійській фондовій біржі ті накази, які не можуть бути виконані на регіональних біржах) та інші члени;
- небанківські компанії по цінних паперах (що знаходяться в асоційованому зв'язку з банками).

Значення Токійської біржі почало стрімко зростати з середини 60-х років, коли японський капітал відновив свої позиції всередині країни і почав успішно конкурувати з американським і західноєвропейським капіталами. Крім цього, розгортанню біржових операцій в Японії сприяли високі темпи зростання економіки, які адекватно відображалися на курсах цінних паперів і високій нормі грошових заощаджень.

Іноземна компанія, яка бажає пройти лістинг на Токійській біржі, повинна спочатку пройти лістинг на своїй національній біржі, одержати дозвіл від Токійської фондової біржі та від Міністерства фінансів Японії. Акції компанії мають бути ліквідними на ринку. Компанія має вести неперервний бізнес протягом п'яти років і виплачувати дивіденди кожні три роки, які передують лістингу. Вона повинна мати акціонерний капітал у кінці фінансового року, що передував лістингу, хоч би 10 млрд. єн, а дохід до обкладення податками за останні три роки має бути приблизно 2 млрд. єн.

По суті, Токійська фондова біржа є нащадком першої фондової біржі в Японії, яка була заснована 1 червня 1878. Структура біржі багаторазово змінювалася, але торги велися регулярно, за винятком невеликої перерви відразу після атомного бомбардування Нагасакі. Під своєю сьогоденішньою назвою - Токійська фондова біржа - головний фондовий ринок Японії функціонує вже 63 роки. Зараз на ній представлені 2271 японська та 31 іноземна компанія.

З 1983 по 1990 роки Токійська фондова біржа пережила запаморочливий зріст, зосередивши в собі більше 60% капіталізації глобального ринку цінних паперів. Цей етап, названий згодом періодом «економіки мильної бульбашки», можна вважати бурхливим фіналом «японського дива». Країна захопилася повальною спекуляцією акціями компаній, які торгують землею і нерухомістю. Ціни на них росли, як на дріжджах. Банки роздавали щедрі кредити направо і наліво. Японці почали відверто смітити грошима, кинувшись купувати за кордоном вілли, картини, коштовності ... А закінчилося все тим, що бульбашка луснула. Ціни впали, по країні прокотилася хвиля банкрутств, кредити залишилися неповерненими, і «чудо» змінилося найтривалішим в післявоєнній історії економічним спадом.

Він тривав всі 90-ті роки. Окремі потрясіння відбуваються і донині, але вони носять переважно технічний характер. Так, наприклад, 1 листопада 2005 року після установки нового комп'ютерного обладнання на біржі відбувся

найсерйозніший в історії системний збій. Зависла операційна система компанії Fujitsu паралізувала торги на чотири з половиною години.

У березні Токійська фондова біржа здійснила перехід на Linux

Red Hat Enterprise Linux був обраний провідною біржею Азіатського ринку як стандартної операційної системи для побудови нової віртуальної торгового майданчика наступного покоління “Arrowhead”. Проект є спільною розробкою Токійської біржі та компанії Fujitsu, яка є стратегічним партнером Red Hat.

Система вже введена в експлуатацію і відповідає за всі аукціонні торги по всіх готівковим розрахункам, включаючи акції та конвертовані облігації. Система Arrowhead поєднує в собі більше підвищену надійність, розширені можливості масштабування, менші затримки, збільшену гнучкість і підвищену стійкість до помилок. Після введення в дію нової системи продуктивність обробки замовлень збільшилася в 10 разів, у порівнянні з раніше використовуваною віртуальної торгового майданчика.

Отримані розрахунки дають вражаючі результати: досягнуто час відгуку в два мілісекунди і час поширення інформації в три мілісекунди. Розробляючи систему, Fujitsu вдало скомбінувала Red Hat Enterprise Linux, сервер для виконання особливо важливих завдань серії PRIMEQUEST і відповідає всім промисловим стандартам сервер лінійки PRIMERGY.

Висока продуктивність, масштабованість і надійність, пропонована Red Hat Enterprise Linux, в поєднанні з монолітними системами Fujitsu і службами її серверних платформ надали технологічно-сучасне рішення, що відповідає запитам для виконання критично-важливих завдань системи.

Шанхайська фондова біржа (Shanghai Stock Exchange)

Китай як одна з найбільш розвинутих країн в Азії має свої фондові біржі. Торгівля акціями та капіталом відбувається кожного дня в Китаї. Фондова біржа, яка розташована в Шанхаї називається Шанхайською фондовою біржею або скорочена назва – SSE. Шанхайський фондовий ринок є новим ринком цінних паперів, який повноцінно почав діяти з 1990 року. Шанхайська фондова біржа є п'ятим найбільшим фондовим ринком в світі за ринковою капіталізацією в 2,7 трлн. \$ на грудень 2010 року. Шанхайська фондова біржа – найбільша торгова площадка Китаю, одна з лідируючих азіатських бірж. Свою історію почала ще з XIX сторіччя.

Ринок цінних паперів виник у Китаї тільки в кінці шістдесятих років XIX століття. Перший упорядкований список акцій, випущених різними китайськими компаніями, був опублікований в 1866 році, і тоді уряд Шанхая прийняв рішення розвивати біржову торгівлю, ґрунтуючись на досвіді існуючих в той час фондових бірж, - зокрема, було розроблено спеціальне законодавство, що регулює діяльність біржових майданчиків. Проте створення самої біржі було пов'язане з труднощами, що виникали в той час в економіці азіатського регіону

В 1891 році розпочалося стрімке зростання цін на акції вугільних компаній. Закордонні підприємці, за законами того часу, не могли купувати акції китайських емітентів, заснували Асоціацію шанхайських брокерів, через яку і купували необхідні цінні папери. В 1895 році набрали силу нові закони, котрі

дозволяли купувати акції китайських компаній закордонним брокерам. Але до цього часу, Асоціація китайських брокерів довела свою ефективність і тому було прийнято рішення її не ліквідувати. А вже через 9 років Асоціація китайських брокерів була перейменована в Шанхайську фондову біржу. Сьогодні Шанхайська фондова біржа є некомерційною організацією, під керівництвом Комісії по цінних паперах. Ця біржа входить в Федерацію фондових бірж Азії і Океанії.

На початку двадцятих років у Шанхаї з'явилося ще дві біржі - Шанхайська біржа товарів і цінних паперів та Шанхайська біржа для підприємців Китаю. Обидві вони мали схожі механізми проведення торгів, відрізняючись лише емітентами. Неefективність поділу торговельних майданчиків стала зрозуміла за вісім років - у 1929 році всі вони були об'єднані в Шанхайську фондову біржу. До цього часу Шанхай вже перетворився на найбільший фінансовий центр Сходу.

Сорокові ж роки стали для Шанхайської біржі чорним десятиліттям. З початком Другої світової війни торги закрилися через вторгнення японських військ в місто 8 грудня 1941 року. Тільки після закінчення війни, в 1946 році, торгівлю вдалося відновити, але ненадовго - через три роки сталася Комуністична революція в Китаї, після чого країна фактично закрилася, підприємства були націоналізовані, а Шанхайська фондова біржа стала просто марною.

Лише в кінці сімдесятих років китайська економіка почала активно розвиватися за тим сценарієм, який спровокував розмови про китайське економічне диво в останній чверті ХХ століття. У 1984 році в Шанхаї і деяких інших містах Китаю знову почалася торгівля цінними паперами, проте повернути всі торги на біржу вдалося тільки в грудні 1990 року. Основними її емітентами були місцеві компанії: страхові фірми, банки, вантажоперевізники і порти. Наприкінці першої декади ХХ століття відкрилося також безліч підприємств, які виробляли гуму. Експорт цього матеріалу став швидко зростати, і дані компанії почали активно залучати гроші на фондовому ринку.

Шанхайська фондова біржа є некомерційною організацією, під керівництвом Комісії по цінних паперах. Ця біржа входить в Федерацію фондових бірж Азії і Океанії.

Наступне десятиріччя було відзначено бурхливим зростанням фондового ринку, що не дивно - в Азії з'являлося безліч підприємств, економіка постійно зростала, і зосереджувати всі торгові операції з цінними паперами для зручності і подальшого розвитку мало сенс саме на біржі.

Торги на Шанхайській фондовій біржі досягли свого максимуму в 2001 році. Капіталізація біржі досягла 400 млрд. дол., але в наступні чотири роки перегрітий ринок постійно падав – в результаті до 2005 року вартість акцій різних компаній зменшилась майже в два рази. Тому, в квітні 2005 року було прийнято рішення заборонити первинне розміщення – потрібно було зробити вже існуючі акції ліквідними. В 2006 році біржа знову почала працювати на повну потужність. Відразу, після зняття заборони на IPO на Шанхайській фондовій біржі розмістив свої акції Промисловий і Комерційний банк Китаю

(ICBC), що на той момент стало найбільшим первинним розміщенням в світі – банк продав акцій на 21,9 млрд. дол.

Основним показником фінансової стійкості компаній – емітентів є індекс SSE. Для його розрахунку використовується середньозважена ціна акцій всіх компаній, котрі торгуються на біржі.

Вищим органом Шанхайської фондової біржі є члени Ради і Рада керуючих, яка діє як її орган, що приймає рішення. SSE має 20 відділів.

Виконавчий відділ відповідає за координацію внутрішньої організації.

Шанхайська фондова біржа засновує свій розвиток на принципі "законодавство, контроль, саморегулювання і стандартизації", щоб створити прозорість, відкритість, безпечність та ефективність ринку. SSE застосовує багато зусиль для реалізації різних функцій: забезпечення ринку та можливості для торгівлі цінними паперами; розробці бізнес-правил, прийняття та організації списків, організація і контроль операцій з цінними паперами; регулюючих членів і лістингових компаній, управління та розповсюдження інформації про ринок.

Після кількох років свого існування, SSE стала найвидатнішим фондовим ринком в Китаї за кількістю зареєстрованих компаній, кількістю акцій у списку, загальною вартістю ринку, ринковою вартістю, оборотом цінних паперів у ціні.

Станом на кінець 2010 року, в обороті SSE було 1500 перерахованих цінних паперів та пройшло лістинг 894 (див. рис. 3.1), з загальною ринковою капіталізацією 17,900.724 млрд. юань і в загальній складності 98510 тисяч торгових рахунків. Велика кількість компаній з ключових галузей промисловості, інфраструктури та високотехнологічних галузей не тільки залучили капітал, а також поліпшили їх функціонування, за допомогою лістингу на фондовому ринку Шанхая.

На Шанхайська фондова біржа торгують цінними паперами на ринковій і вільній аукціонній основі. Операції з цінними паперами на SSE проводяться на агентській основі. Шанхайська фондова біржа прийняла систему первинних дилерів у ордер торгівлі. Первинні дилери цінних паперів фірми реєструються на SSE для забезпечення двосторонніх котирувань на ордер торгівлі.

Через три роки Шанхайська фондова біржа може стати найбільшим фондовим ринком в Азії. До 2013 року Шанхайська біржа стане міжнародною і буде проводити розміщення зарубіжних компаній. Крім того, до 2020 року керівництво торгового майданчика планує перевести біржу на цілодобовий режим роботи. Цілодобовий трейдинг – це мрія для будь-якої біржі. Використовуючи сучасні технології, керівництво біржі зможе домогтися цього протягом 10 років.

В даний час західним трейдерам складно проводити операції на Шанхайській біржі, оскільки китайський час на дев'ять годин відрізняється від Гринвіча. Цілодобова робота торгового майданчика дозволить біржовикам краще взаємодіяти один з одним і відслідковувати динаміку ринку цінних паперів.

У січні 2010 року Шанхайська біржа обійшла за обсягом торгів Токійську біржу, визнану лідером в 2009 році.

Ринок цінних паперів Шанхайської фондової біржі включає три основні сектори, такі як акції, облігації та фонди. До облігацій можна віднести казначейські облігації, корпоративні та конвертовані облігації. Щодо акцій, то тут існує 2 основних види: акції типу «А» та акції типу «В». Акції оцінюються в місцевій валюті юань.

Акції типу «А» відповідають акціям, які в більшості країнах світу називаються звичайними. Велика частина обороту китайських фондових бірж припадає саме на акції типу «А» - у загальному обсязі торгів акціями на їх частку припадає 95-99%. Проте існуючі обмеження на доступ нерезидентів на китайський фондовий ринок визначають ряд особливостей акцій: акції цього типу протягом довго часу могли купуватися тільки резидентами, іноземним ж інвесторам суворо заборонялося володіти ними. Торгівля акціями цього типу дозволена тільки усередині Китаю.

З 1 грудня 2002 іноземні інвестори нарешті отримали доступ на внутрішній фондовий ринок.

Можливість придбання акцій типу «А» надається тільки так званим компетентним іноземним інституціональним інвесторам (КІІ). Для отримання статусу КІІ іноземні інвестори повинні отримати спеціальну ліцензію і квоту, що визначає граничний розмір капіталу, який вони можуть використовувати для роботи на китайському ринку цінних паперів. Для цього вони повинні відповідати певним критеріям.

Страхові та інвестиційні компанії, що претендують на отримання ліцензії і квоти, повинні мати досвід роботи у своїй галузі не менше 30 років, власний капітал - у розмірі 1 млрд. дол., а розмір їх активів не повинен бути менше 10 млрд. дол.

Жорсткі вимоги пред'являються до комерційних банків: вони повинні бути в числі 100 найбільших банків світу за розміром активів і управляти інвестиційним портфелем, що складається з цінних паперів, загальна вартість яких повинна становити не менше 10 млрд. дол. Ще однією вимогою, що пред'являються до КІІ, є відсутність істотних порушень законодавства у тих країнах, де вони проводять свої операції протягом останніх трьох років.

Крім акцій типу «А», КІІ зможуть здійснювати операції з державними та корпоративними облігаціями, які пройшли лістинг на китайських біржах, в тому числі на Шанхайській фондовій біржі, а також з іншими фінансовими інструментами, перелік яких встановлюється владою. Після отримання ліцензії КІІ повинні відкрити рахунок в національній валюті у китайському банку, який одночасно буде номінальним утримувачем придбаних нерезидентом цінних паперів.

Власники акцій типу «В» володіють тими ж правами і зобов'язаннями, що і власники акцій типу «А». Єдина відмінна риса цих паперів - їх можуть вільно купувати нерезиденти. Вперше акції цього типу були розміщені в кінці 1992 р. Котирування акцій типу «В» на Шанхайській фондовій біржі виставляються в американських доларах.

National Stock Exchange of India (Національна Фондова біржа Індії)

Була створена в 1992 році. В створенні біржі приймали участь провідні фінансові інститути Індії за проханням правління країни. Операції фінансовими інструментами були розпочаті в 1994 році. Спочатку це були угоди виключно з інструментами боргового ринку, а потім вже перейшли до таких інструментів, як акції і інші похідні. На даний момент біржа займає одне з перших місць в світу за кількістю укладених угод. Такого результату вдалось досягти завдяки впровадженню новітніх електронних систем. Наприклад, торги через Інтернет розпочались ще у 2000 році.

Фондові біржі в інших регіонах світу

Фондова біржа Сан-Пауло (Bolsa de Valores de São Paulo)- найбільша фондова біржа в Латинській Америці. Розташована в самому центрі Бразилії – в місті Сан-Паулу.

Фондова біржа Сан-Паулу була заснована 23 серпня 1890 року і стала найпершою біржею в країні. До середини 60-х років минулого століття всі бразильські біржі, в тому числі і Bovespa, були державними корпораціями, котрі обслуговували фондовий ринок країни. Біржі контролювалися міністерством фінансів, а брокери назначалися урядом. В результаті реформи національної фінансової системи і фондового ринку в 1965-66 роках бразильські торгові майданчики стали не комерційними асоціаціями, котрі отримали адміністративну та фінансову автономію. Починаючи з цього часу, біржа активно розвивається, запроваджуючи в свою діяльність нові технології, такі як, електронна система торгів, торги по телефону. З цілю розширення доступу до ринку цінних паперів Bovespa в 1999 році запровадила електронні системи, які дозволили невеликим та середнім інвесторам приймати участь в торгах, а також систему вечірніх торгів, котра працює після закриття ринку.

В 2000 році Фондові біржі Сан-Паулу та Ріо-де-Жанейро об'єдналися. Не зважаючи на те, що дві біржі працюють як єдина структура в їх роботі існує певна спеціалізація. Так, операції з акціями приватних компаній проводяться на біржі в Сан-Паулу, а біржа в Ріо-де-Жанейро працює з різноманітними державними цінними паперами та казначейськими зобов'язаннями як федеративного, так і муніципального рівнів.

Австралійська фондова біржа (ASX, Australian Stock Exchange) – розташована в Сіднеї, торги проходять повністю в автоматичному режимі з 1990 року.

Головними трейдерами біржі виступають інституційні інвестори, на фізичних осіб припадає близько 20% торгів.

Австралійська фондова біржа створена в 1987 році в результаті злиття фондових бірж Сіднея, Аделаїди, Брісбена, Хобарта, Мельбурна та Перта. Всі біржі з'єднанні Системою автоматичної біржової торгівлі (Stock Exchange Automated Trading System, SEATS). Адміністрація знаходиться в Сіднеї. Зміни цін найбільш важливих австралійських акцій відображаються в індексі (allordinaries index). Врегулювання операцій відбувається протягом п'яти робочих днів; для менш ліквідних акцій цей термін інколи продовжується.

В жовтні 1993 року на біржі була введена Комп'ютерна система гнучкого переказу цінних паперів Flexible Auxiliary Security Transfer (FAST). SEATS

працює з 10:00 до 16:00, крім суботи та неділі; в інший час операції проходять відповідно до правил позабіржової торгівлі.

Австралійська фондова біржа є комерційною організацією, на біржі котируються власні акції. Біржа контролюється Австралійською Комісією по Цінним Паперам та Інвестиціям.